

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ПРАСТОРА ДЫНАМІЧНЫХ СТАСУНКАЎ

2 красавіка —
Дзень
яднання
народаў
Беларусі
і Расіі

С. 2, 11

С. 7

ЭКСПЕРЫМЕНТ —
УДАЛЫ!

ГАБЕЛЕН ПАЧЫНАЕЦА З...

С. 8

ТРЫ — ЦІ «МІНУС ТРЫ»? РАДА ПРЫНЯЛА РАШЭННЕ

С. 4 — 5

ІМІДЖ КРАІНЫ: ФЭСТ У ГРОДНЕ І ПРЭЗЕНТАЦЫІ ЗА МЯЖОЙ

С. 6

КУЛЬТУРА
І БІЗНЕС: ВЕРСІІ
ПАРТНЁРСТВА

С. 3, 11 — 13

ЗАЎТРА —
ДЗЕНЬ ГУМАРУ!
СМЕЙЦЕСЯ
НА ЗДАРОЎЕ!

2 красавіка — Дзень яднання народаў Беларусі і Расіі

І “Нашы любімыя”...

2 красавіка ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбудзецца ўрачысты канцэрт, прысвечаны Дню яднання народаў Беларусі і Расіі.

— Адметнасць лёсаў і культур двух народаў не пераходзіць мець шмат агульнага — і ў мінулым, і ў сучасным, — кажа рэжысёр мерапрыемства Марына Раманоўская. — Усё гэта і хацелася паказаць у канцэрте. І, вядома, зрабіць яго святочным, запамінальным, насычаным цікавымі выступленнямі.

Вечар будзе ўмоўна складацца з чатырох блокаў. Першы — “Агульныя славянскія карані”, другі — “Гісторыі агульнай старонкі”: тут будуць адлюстраваны дзве тэмы, наўпрост звязаныя з 2012 годам. Першая — гэта Год кнігі, 130-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. Творчасць гэтых паэтаў, якая даўно стала “візітоўкай” нашай нацыянальнай літаратуры, была буйным здыткам і для ўсёй савецкай культуры. Другая ж тэма гэтага блока — 200-годдзе дзвюх узаемазвязаных гістарычных

падзей: Барадзінскай бітвы і бітвы пад Беразіном. Трэці блок — “Наша сёння” і, нарэшце, чацвёрты — “Нашы любімыя”: тут будуць сабраны песні, артысты, гурты — вядомыя і любімыя ва ўсім былым СССР.

— Я добра разумею, — працягвае рэжысёр, — што поспех канцэрта вызначаецца не толькі прыдумкамі і фантазіямі пастаноўшчыка, але і, у нашмат большай ступені, самімі артыстамі. У гэты вечар на сцэне збяруцца лепшыя салісты і калектывы, сапраўдныя зоркі беларускага і расійскага мастацтва. Сярод іх — ансамблі “Сябры”, “Песняры”, Ядвіга Паплаўская і Аляксандр Ціхановіч, Ірына Дарафеева, салісты Нацыянальнага музычнага цэнтру імя Уладзіміра Мулявіна, Дзіцячы харэаграфічны калектыв “Зорька”. З Расіі прыедуць ансамбль “Самоцветы”, Аляксандр Маршал, Марына Дзвянтава. Апошняя, дарэчы, выступіць і вядучай — разам з Георгіем Калдуном і Уладзімірам Гасцюхіным, чым голасам агучым гістарычны блок.

Н.Б.

Партал перадавых практык

Днямі ў сценах Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў адбылося пасяджэнне працоўнай групы Савета па культуры пры Інтэграцыйным Камітэце ЕўрАзЭС, прысвечанае праблеме ідэнтыфікацыі і інвентарызацыі нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў краінах, якія ўваходзяць у міжнародную арганізацыю.

Сярод пытанняў, што разглядаліся ў рамках пасяджэння, былі праблемы стварэння інвентароў нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў краінах ЕўрАзЭС, шляхі інфармаванасці шырокай грамадскасці наконт ролі і значэння нематэрыяльных народных здыткаў. Акрамя таго, закраналася пытанне міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне аховы нематэрыяльнай культурнай спадчыны. У прыватнасці, разглядалася эфектыўнасць перадавых практык у краінах ЕўрАзЭС у гэтай сферы.

Як адзначыла начальнік аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Ала Сташкевіч, сёння ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей нашай краіны ўжо ўключана 75 элементаў нематэрыяльнай спадчыны, у тым ліку — 49 выяў гербоў і 26 лакальных традыцый. Сярод іх — па дзевяць рамесных тэхналогій і абрадаў, шэсць песенных і выканальніцкіх традыцый, а таксама па адной гульні ды танцу.

Акрамя таго, у 2009 годзе было прынята рашэнне стварыць асобны інвентар нацыянальнай нематэрыяльнай

культурнай спадчыны. У яго могуць трапіць не толькі элементы, што раней ужо ўвайшлі ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, але і патэнцыйныя кандыдатуры для ўключэння, папярэдне адабраныя і прадстаўленыя рэгіёнамі. Па словах Алы Сташкевіч, гэты інвентар будзе ўключаць маніторынгавыя палі, якія дазваляць рэгуляваць стан элементаў і іх змяненне.

Варта адзначыць, што для ажыццяўлення работ па стварэнні Нацыянальнага інвентара нематэрыяльнай культурнай спадчыны наша краіна летась атрымала грант з адпаведнага фонду UNESCO.

У прасторы ЕўрАзЭС плануецца стварыць інтэрнэт-партал, прысвечаны нематэрыяльнай спадчыне.

Па выніках пасяджэння ўдзельнікі прынялі рашэнне садзейнічаць далейшаму развіццю міжнародных кантактаў у сферы ідэнтыфікацыі і інвентарызацыі нематэрыяльнай культурнай спадчыны, у тым ліку — распрацаваць і рэалізаваць механізм прафесійнага супрацоўніцтва на прасторы ЕўрАзЭС па гэтым пытанні. Да таго ж, усімі ўдзельнікамі пасяджэння была падтрымана ідэя па стварэнні аб'яднанага інтэрнэт-рэсурсу, прысвечанага нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Таксама ў будучым плануецца правядзенне трэнінгаў па інвентарызацыі нематэрыяльнай культурнай спадчыны з удзелам экспертаў UNESCO.

К.А.

Прычал “Славянскага базару...”

Неўзабаве ў Віцебску распачнуцца аглядавыя экскурсіі. Ахвотныя змогуць пазнаёміцца з перадафестывальнай сталіцай “Славянскага базару...”, набыўшы білеты на адзін з двух рачных цеплаходаў. І гэта — толькі адна з веснавых прыкмет летняга свята.

Як паведамляе “К” намеснік начальніка аддзела культуры Віцебскага гарвыканкама Анатоля Мядзведскі, Віцебск сёння актыўна рыхтуецца да XXI Міжнароднага фестывалю мастацтваў.

Будуюцца набярэжныя: з боку вуліцы Калініна і ад моста Блахіна. На апошняй будзе ўладкаваны прычал. Мэтазгоднасць яго ўзнікнення не выклікае сумневу, бо паблізу знаходзіцца Цэнтр народных рамёстваў і мастацтваў “Дзвіна” — адзін з эпіцэнтраў каляфестывальнага вірлівага жыцця.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

2 красавіка на сцэне нашага Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета адбудзецца канцэрт лаўрэатаў, стыпендыятаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Стыпендыяты ў Вялікім

Удзельнікам канцэрта стане моладзь, што з рэпертуарам высокай класікі неаднаразова пацвярджала сваё майстэрства перамогамі на міжнародных конкурсах. У першым аддзяленні выступяць самыя знаныя інструменталісты, сярод якіх, да прыкладу, флейтыстка Юлія Шчасновіч — тая самая, якая летась атрымала інструмент ад Уладзіміра Співакова. Другое аддзяленне стане цалкам тэатральным: яго складуць фрагменты з опер і балетаў. Тое, што ўсе ўдзельнікі канцэрта выступяць у суправаджэнні сімфанічнага аркестра тэатра, за пультам якога ў гэты вечар будзе стаяць Вячаслаў Воліч, можна лічыць “дадатковым грантам”, што атрымаюць ад фонду нашы маладыя зоркі.

— Styпендыяткай фонду, — распавядае знакамітая оперная салістка, заслужаная артыстка Беларусі Настасся Масквіна, — я стала яшчэ тады, калі ён толькі распачынаў сваю дзейнасць. І ў тэатр я прыйшла ўжо ў гэтым высокім статусе, які дадаўся да трох конкурсных перамог. Фонд не толькі падтрымлівае матэрыяльна, але і, галоўнае, адыгрывае вялікую ролю ў далейшым лёсе адораных маладых людзей, становіцца першай прыступкай росту творчай кар’еры. А яшчэ ён дае больш магчымасцей для канцэртных выступленняў, што для маладых артыстаў вельмі важна. Усё гэта я адчула на сабе і жадаю тым, хто становіцца стыпендыятам зараз, з гонарам несці гэтае званне.

У памяць пра святую

Гэтымі днямі распачнуцца святочныя ўрачыстасці, прысвечаныя 400-годдзю святой праведнай княгіні Сафіі Слуцкай.

У прыватнасці, 31 сакавіка будзе адслужаны малебен у адзіным у свеце праваслаўным храме, асвечаным у гонар святой, пасля чаго адбудзецца адкрыццё помніка слаўтай княгіні, аўтарам якога стаў Міхаіл Інькоў.

Па словах епіскапа Барысаўскага Веніяміна, вікарыя Мінскай епархіі, у вобразе святой праведнай княгіні грамадства ўбачыць узор дабрадзейнасці. Акрамя таго, па яго словах, сёлета будзе шырока адзначацца 1020-годдзе праваслаўя на нашых землях, а таксама юбілей самага старога храма на тэрыторыі беларускай сталіцы — Свята-Петрапаўлаўскага, якому ў ліпені споўніцца 400 гадоў.

Сярод урачыстых мерапрыемстваў, прымеркаваных да гэтых знакавых дат, чакаюцца Мінскія епархіяльныя чытанні, што адбудуцца 3 мая. Сумесна з Міністэрствам культуры нашай краіны плануецца правядзенне дабрачынных канцэртных праграм і тэатральных пастановак, а таксама святочнага канцэрта харавой музыкі з удзелам прафесійных харавых калектываў і царкоўных хораў.

Варта таксама адзначыць, што скульптура ўшанаванай святой і апошняй княгіні Слуцка, — адна з шэрагу праектаў манументальнага мастацтва, праца над якімі вядзецца ў дадзены момант. Таксама, як паведамлілі карэспандэнт “К” у Мінгарвыканкаме, ідзе конкурс на стварэнне скульптурнай кампазіцыі “Слова аб палку Ігаравым”, вынікі якога мусяць быць падведзены ўжо ў чэрвені.

Наш кар.

Здаваць іспыты ці перамагчы на конкурсе?

Праз месяц Маладзечна на чатыры дні стане фартэп’янай сталіцай краіны: 26 — 29 красавіка тут пройдзе X Рэспубліканскі адкрыты конкурс выканаўцаў фартэп’янай музыкі. Яго арганізатарам выступае Міністэрства культуры краіны сумесна з упраўленнем культуры Мінаблвыканкама.

Удзельнікамі конкурсу стануць навучэнцы сярэдняга звяна, але іх колькасць будзе строга абмежаванай: кожная спецыяльная навучальная ўстанова мае права даслаць не больш за двух канкурсантаў. Так што першы адборачны этап конкурсу, які не праходзіць толькі замежныя ўдзельнікі, ужо, можна сказаць, пачаўся: з імёнамі сваіх прадстаўнікоў музычных вучылішчы і каледжы павінны канчаткова вызначыцца да 10 красавіка, калі заканчваецца прыём заявак.

Прэстыжнасць гэтага конкурсу, у адрозненне ад многіх іншых, што ладзяцца ў свеце, вызначаецца не ўласна грашовай каштоўнасцю прэміі ды прызоў. Усе яго лаўрэаты, як пацвердзіў намеснік начальніка аддзела навучальных устаноў і работ з творчай моладдзю Міністэрства культуры краіны Анатоля Мукалаў, спасылаючыся на Правілы прыёму, атрымліваюць права быць залічанымі ў Акадэмію музыкі без здачи ўступных іспытаў. Таму правядзенне такіх конкурсаў становіцца, па сутнасці, працягам шматлікіх захадаў па мэтанакіраваным пошуку найбольш адораных і перспектывіных музыкантаў. У творчых ВНУ такога профілю апрыёры не можа быць надта высокага, у параўнанні

з іншымі сферамі, уступнага конкурсу, бо выпадковых абітурыентаў тут не бывае: да кожнага “прыглядаюцца” на працягу ўсяго ранейшага навучання.

Склад журы Рэспубліканскага адкрытага конкурсу не будзе перавышаць сямі чалавек. А каб не ўзнікала сумневаў у справядлівасці яго рашэнняў, члены “судзейскай калегіі” маюць адно абмежаванне: яны не могуць удзельнічаць у галасаванні за сваіх вучняў ці сваёй жаю. Прапісаны ва ўмовах конкурсу і крытэрыі ацэнкі выступленняў. Гэта не толькі ўзровень выканальніцкага майстэрства (іншымі словамі, навучанасць юнага музыканта), але і яркасць ягонай індывідуальнасці, а таксама пачуццё стылю — уменне дакладна

З 26 па 29 красавіка сталіцай фартэп’янага выканальніцтва нашай краіны стане Маладзечна.

перадаць стылёвыя адметнасці абраных для праграмы твораў. Падобныя падыходы да “судзейства” ў галіне мастацтва ўжо добра зарэкамендавалі сябе ў сусветнай конкурснай практыцы.

Хутка будзе зацверджаны канчатковы склад журы і ўдзельнікаў. Парадак выступленняў канкурсантаў будзе вызначаны, як заўсёды, лёсаваннем, якое адбудзецца ўжо па прыбыцці канкурсантаў. Месяца ж правядзення конкурсных праслухоўванняў вядома даўно: сёлета гэта Маладзечанскі дзяржаўны музычны каледж імя М.К. Агінскага.

Н.Б.

Аб'ява*

ГОДОВОЙ ОТЧЕТ ЭМИТЕНТА ЦЕННЫХ БУМАГ

ОАО "ПРОЕКТРЕСТАВРАЦИЯ"

220033, г. Минск, пр. Партизанский, 31, пом. 4 — 16.

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС НА 01.01.2012 г.

Наименование показателя	Код строки	млн.рублей	
		На начало отчетного года	На конец отчетного периода
АКТИВ			
I. ВНЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ	190	467	737
II. ОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ	290	1446	1265
БАЛАНС	300	1913	2002
ПАССИВ			
III. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВЫ	490	1122	1535
в т.ч. уставный фонд	410	833	833
IV. ДОЛГОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	590	-	-
V. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	690	791	467
БАЛАНС	700	1913	2002
ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ			
Наименование показателя	Код строки	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
I. ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
1. Выручка от реализации продукции, работ, услуг (без налогов)	020	3275	2699
2. Себестоимость реализованной продукции, работ, услуг	030+050	2521	2274
3. Прибыль (убыток) от реализации	070	316	78
II. ОПЕРАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
4. Прибыль от операционных доходов и расходов	120	-2	-
III. ВНЕОБЪЕМНЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
5. Прибыль от внеоперационных доходов и расходов	160	-74	-19
6. Прибыль (убыток)	200	240	59
7. Налог и сборы из прибыли	250+260	79	42
8. Прочие расходы и платежи из прибыли	270	1	3
9. Чистая прибыль	300	160	14
Количество акционеров, всего - 19, в т.ч. юридических лиц - 1, физических лиц - 18.			
Наименование показателя	Единица измерения	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Начислено на выплату дивидендов	млн.рублей	11,9	1,3
Дивиденды, приходящиеся на 1 акцию (включая налоги)	рублей	62,75	6,88
Обеспеченность акции имуществом общества	тыс.рублей	8,11	5,93
Количество простых акций, находящихся на балансе общества	штук	0	0

Среднесписочная численность работающих - 66. Основной вид деятельности - деятельность в области архитектуры.

Заместитель директора

Моисеенко И.И.

Главный бухгалтер

Русевич Е.П.

**Надзея ЕРМАКОВА,
старшыня Праўлення
Нацыянальнага банка
Рэспублікі Беларусь:**

“Для бізнесу важна дапамагаць культуры”

**“Талент заўжды
будзе прыцягваць
увагу інвестараў”**

“Я слаўлю Жанчыну”, — так паэтычна прамовіла старшыня Праўлення Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, старшыня грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз жанчын” Надзея ЕРМАКОВА пад час свайго выступлення на ўрачыстым узнагароджанні пераможцаў IV Рэспубліканскага конкурсу “Жанчына года”, што адбылося напрыканцы мінулага тыдня. Дарэчы, сярод пераможцаў спаборніцтва ёсць і жанчыны, чый лёс звязаны з культурай. Скарыстаўшыся нагодай, карэспандэнт “К” у нязмушанай абстаноўцы прыгожага жаночага балю задаў колькі пытанняў Надзеі Андрэеўне, фундатару (яшчэ з часоў, калі яна доўгія гады з’яўлялася старшынёй Праўлення АСБ “Беларусбанк”) шматлікіх сацыяльных ініцыятыў. Якія ж асабістыя культурныя прыхільнасці Надзеі Ермакавай? А яе меркаванні як патэнцыйнага інвестара культурных праектаў? Пра гэта і не толькі — эксклюзіўная гутарка на старонках газеты “Культура”.

— Надзея Андрэеўна, вынікі конкурсу “Жанчына года” падводзяцца ўжо чацвёрты раз. Больш за 20 гадоў дзейнічае грамадскае аб’яднанне “Беларускі саюз жанчын”. На Вашу думку, наколькі ўплывовай за гэты час стала арганізацыя ў плане фарміравання новага іміджа жанчыны ў сучасным свеце?

— Тое, што сёння на цырымоніі ўзнагароджання прысутнічалі вельмі ўплывовыя фігуры грамадска-палітычнага і культурнага жыцця краіны — як жанчыны, так і мужчыны, — сведчыць: Беларускі саюз жанчын з’яўляецца арганізацыяй вядомай. Так, мы вяртаем вакол сябе актыўных, працавітых, ініцыятыўных, таленавітых жанчын. Нашу дзейнасць павяжаюць у “мужчынскім свеце”. І тое, што да нас прыйшлі такія асобы, як генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Алег Сільвановіч, генеральны дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Уладзімір Грыцкоўшэ, бізнесмен Яўген Шыгалаў, не кажучы пра моцны жаночы склад нашага прэзідыума — прыкмета таго, што Саюз — паважаная і ўплывовая структура.

— Наколькі важкі ўклад у арганізацыю ўносяць прадстаўніцы культурнай сферы?

— Як вы сёння маглі заўважыць па складзе намінанатаў і пераможцаў, жанчыны, якія прадстаўляюць галіну культуры, — адны з самых актыўных членаў нашай арганізацыі, увогуле адны з найбольш рухлівых і дзейных натур. Але цяжка вылучаць выключна работнікаў і дзеячаў культуры ў кагорту “самых-самых”, бо, па сутнасці, жанчыны, якія працуюць з людзьмі, — а гэта і педагогі, і медыкі, — яны з’яўляюцца прыкладам асоб, адданых справе і краіне. Лічу, усе жанчыны, занятыя ў сацыяльнай сферы, працуюць з імгнётам і душой.

— Надзея Андрэеўна, хацелася б даведацца пра Вашы асабістыя ўражанні ад сустрэчы з дасягненнямі культуры, з мастацтвам. Цікава, які твор мастацтва, з’ява культуры вылікала станоўчыя эмоцыі, душэўны водгук?

— Ведаецца, па прафесіі я — эканаміст, і калі быць шчырай, то мне рэдка даводзіцца бываць у музеях,

тэатрах, наведваць канцэрты. Таму цяжка зараз вылучыць пэўнае моцнае ўражанне ад сустрэчы з творам высокага мастацтва. Але, з іншага боку, на цырымоніі мы адзначылі актрыс Марыю Захарэвіч і Наталлю Гайда. Магу сказаць, што іх сцэнічныя работы выклікаюць у мяне павагу і захапленне. Як і творчасць народнага артыста Беларусі Мікалая Скорыкава. Мне падабаецца тэмбр ягонага голасу, стыль, народнасць. Гэта тая культура, якая мне блізкая. Напэўна, гэтыя постаці першымі зараз прыходзяць мне на памяць...

— Магчыма, Вам прыйшоўся даспадобы якісьці з апошніх беларускіх фільмаў?

— Так, вы маеце рацыю. Мяне моцна ўразіла адна з апошніх карцін кінастудыі “Беларусьфільм” — “Та-

Надзея Ермакова: “Ніхто не будзе спрачацца з тым, што, да прыкладу, поп-гурт прыцягне ўвагу масавага глядача. А вось канцэрт сімфанічнай музыкі — толькі абраных. І таму належыць дапамагчы высокаму мастацтву захавацца, развівацца і працягваць быць даступным”.

лаш” — з народным артыстам Беларусі Генадзем Гарбукам у галоўнай ролі. Я нават запытала Алега Сільвановіча пра магчымасць займаць копію служкі. І ён абяцаў, што дашле дыск.

— “Талаш” зняты паводле апавесці Якуба Коласа, 130-годдзе з дня нараджэння якога шырока адзначаецца сёлета. А ці ўдаецца Вам знайсці час для чытання кнігі?

— Гэта для мяне, у сувязі з вялікай занятасцю, цяпер вельмі дарагое задавальненне. Нават на цырымонію ўзнагароджання жанчын прыйшла толькі таму, што гэты час кампенсу ю выходам на работу ў выхадныя. Таму, на жаль, такой раскошы, як час для чытання мастацкай літаратуры, сёння не маю. У цэнтры маёй ўвагі — кнігі эканамічнай тэматыкі, навіны, Біблія.

— Але, магчыма, усё ж такі гэны твор ляжыць на століку ў вашым пакоі?

— Так. Гэта Евангелле і спецыяльнае выданне “Як правільна маліцца”.

— А на рабочым stole?

— А рабочы стол, паверце, завалены паперамі і самымі рознымі дакументамі...

— Надзея Андрэеўна, калі мы закранулі Вашу працоўную дзейнасць як старшыні Праўлення Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, то хацелася б даведацца пра меркаванні прафесійнага эканаміста на конт сферы культуры як патэнцыйнага аб’екта ўвагі банкаўскай супольнасці. Якія якасцей сферы культуры не стае, з пункту гледжання бізнесу, і, наадварот, якія рысы з’яўляюцца прывабнымі для інвестараў?

— Мне, прывінаюся, нават складана адказаць на ваша пытанне як прафесіяналу. Але як чалавек магу зазначыць: на маю думку, такая якасць, як талент, заўжды будзе прыцягваць увагу інвестараў ды каго заўгодна. Калі ж няма прыроднага дару, людзі, да прыкладу, “прыкрываюцца” камп’ютарнымі тэхналогіямі ці “фанерай”. Сапраўдны твор мастацтва, лічу, уразіць і таго чалавека, які нічога, здавалася б, у гэтым не разумее. І менавіта такое мастацтва — шчырае, высокае, таленавітае — выклікае павагу.

— А як Вы лічыце, ці патрэбна патрымка таленту, або ён, паводле распаўсюджанага меркавання, “праб’ецца сам”?

— Безумоўна, патрэбна! Калі культура будзе выключна станавіцца на рыначныя рэйкі, лічу, ад гэтага мы ўсе толькі страцім. Глядзіце: ніхто не будзе спрачацца з тым, што, да прыкладу, поп-

Віншаванне

Паважаныя артысты і рэжысёры, работнікі тэатраў і аматары сцэнічнага мастацтва!

Сардэчна віншую вас з прафесійным святам — Міжнародным днём тэатра! Дазвольце выказаць вам шчырыя словы ўдзячнасці за самаадданую творчую працу, уклад ва ўмацаванне духоўнасці і ўзбагачэнне нацыянальнай скарбніцы тэатральнага мастацтва Беларусі.

Вы захоўваеце і перадаеце з пакалення ў пакаленне культурныя традыцыі, прыцягваеце глядачоў да цудоўнага свету тэатра.

Гэта свята не толькі майстроў сцэны, але і іх шматлікіх прыхільнікаў, бо тэатр жыве, пакуль у яго ёсць адданы і ўдзячны глядач. Беларускі тэатр заваяваў любоў як у нашай краіне, так і па-за межамі Беларусі.

Жадаю вам, каб самаадданая служэнне нацыянальнаму тэатральнаму мастацтву і надалей было крыніцай высокага творчага натхнення і новых дасягненняў! Здраоўя, шчасця і дабрабыту!

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел ЛАТУШКА

У Дзень тэатра і не толькі

26 сакавіка ў Нацыянальным прэс-цэнтры Рэспублікі Беларусь адбылася прэс-канферэнцыя, прысвечаная Міжнароднаму дню тэатра.

Як зазначыў першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачэўскі, сёння ў Беларусі ажыццяўляюць сваю дзейнасць 27 дзяржаўных тэатраў. У 2011-м выйшла прыкладна 140 новых пастановак, з іх 53 — па творах айчынных аўтараў. Таксама за мінулы год званне “Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь” было прысвоена Гродзенскаму абласнаму драматычнаму тэатру і Тэатру-студыі кінаакцёра.

Па словах Уладзіміра Карачэўскага, сёлета плануецца правесці чарговую Нацыянальную тэатральную прэмію, прычым колькасць намінацый гэтага конкурсу будзе пашырана. Таксама ў маі бягучага года ў Мінску адбудзецца Оперны форум маладых выканаўцаў дзяржаў — удзельніц СНД, у якім чакаецца ўдзел і прадстаўнікоў краін Балтыі ды Грузіі.

На II Нацыянальнай тэатральнай прэміі колькасць намінацый будзе пашырана.

Міністэрства культуры, падкрэсліў Уладзімір Карачэўскі, стварае ўсе ўмовы для развіцця беларускага тэатральнага мастацтва. Штогод дзяржава павялічвае фінансаванне тэатраў, і дзякуючы гэтай падтрымцы ў Беларусі з’яўляюцца новыя цікавыя пастаноўкі. Да таго ж, па словах першага намесніка міністра культуры краіны, да канца 2013-га плануецца завяршыць Праграму рэканструкцыі і тэхнічнага перааснашчэння дзяржаўных тэатраў Беларусі на 2004 — 2013 гг. Сярод аб’ектаў яе ўвагі сёння — Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр, тэатры ў Гродне, Слоніме і Брэсце.

Вілісаў не бачылі?

Магчымасць пабачыць на свае вочы вілісаў і Жызэль, якія добра захаваліся з 1841 года і ажылі на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, з’явілася ў прыхільнікаў класікі ўчора. І ёсць сёння! І будзе на працягу яшчэ многіх, будзем спадзявацца, сезонаў.

Неўміручы балет практычна не сыходзіў з нашай сцэны з 1953 года. Яго цяперашняя пастаноўка ў нас — пятая. А новая назва — “Жызэль, або Вілісы” — насамрэч, “забытая” старая. Як і ўся харэаграфічная версія — зусім не “авангардна перапрачытаная”, а з любоўю захаваная і адроджаная. На жаль, пастаноўшчык Мікіта Далгушын, з якім наша трупка гэтак жа аднаўляла “Сільфіду”, захварэў, таму з артыстамі працавала яго асістэнт Аляксандра Ціхамірава, літаральна разрываючыся паміж адразу дзвюма прэм’ерамі: дадзенай балетнай і аперэтанай у нашым Музычным тэатры. Але і Далгушын, знаходзячыся ў парыжскім шпіталі, літаральна кожнаму з салістаў перадаваў пісьмовыя распараджэнні і парады: якім унут-

26 сакавіка ў Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі адбылося ўручэнне прэміі імя заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Івана Ушакова.

Упершыню лаўрэатамі конкурсу сталі адразу два мастакі: Валянціна Праўдзіна (за сцэнаграфію да спектакля “Вельмі простая гісторыя” М.Ладо) і Любоў Сідзельнікава (за сцэнаграфію да спектакля “Званочак, або Шлюбная ноч аптэкара” Г.Даніліці).

Сёлета супрацоўнікі музея зрабілі выстаўку, дзе наведвальнікі змоглі ўбачыць як творы Івана Ушакова, так і сцэнаграфію сучасных тэатральных мастакоў.

А 27 сакавіка ўручалася прэмія Беларускага саюза тэатральных дзеячаў “Крыштальная Паўлінка”.

Упершыню ўзнагароду атрымалі адразу тры лаўрэаты: народны артыст СССР народны артыст Беларусі, знакаміты харэограф Валянцін Елізар’еў, вядучая салістка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, народная артыстка Беларусі Наталля Руднева і вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага, народны артыст Беларусі Аляксандр Ткачонок.

Прыз “Крыштальны анёл” быў уручаны сцэнографу Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек Аліне Фаміной, “Крыштальная зорка” прысуджана вядучай артыстцы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Святлане Жукоўскай, узнагарода “Крыштальная кветка” — у руках артыста Беларусі дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Вікторыі Жбанковай-Стрыганковай. Прыз “Натхненне” атрымаў дырэктар Брэсцкага абласнога тэатра драмы і музыкі Аляксандр Козак.

раным станам павінен быць напоўнены той або іншы жэст і рух.

— Спектакль Далгушына, — заўважыла Аляксандра Ціхамірава, — гэта акварэль, а не пісьмо алеем: замест яркіх крыклівых фарбаў — псіхалагічна-тонкая пастэль. Гэта “праверка” танцоўшчыкаў на інтэлект. І я вельмі рада, што здольнасць мысліць аказалася вельмі высокай не толькі ў салістаў, але і ў артыстаў кардэбалета...

Мастак Вячаслаў Окунеў, па яго ўласным прызнанні, імкнуўся падкрэсліць візуальны кантраст паміж светам рэальнасці і фантастыкі, звяртаючыся да старадаўніх гравюр і выкаваных сучаснікаў. У музычным рэдакцыі, як адзначыў дырэктар Мікалай Калядка, узніклі некалькі партытурных уставак.

У балете будучы задзейнічаны ажно шэсць складаў артыстаў. Пакуль увага пастаноўшчыкаў была сканцэнтравана на чатырох, прэм’еру ж танцоўць — два.

Пастаноўка Далгушына, заснаваная на яго рэдакцыі харэаграфіі Жулія Перро, Жана Каралі і Мат’юса Пеціпа і ўпершыню ўвасобленая ў Міхайлаўскім тэатры ў Санкт-Пецярбургу, атрымала надзвычай высокую ацэнку (усе пяць зорак!) балетных крытыкаў у Лондане. Так што гэта — сусветная класіка ў сусветнай прыватнай версіі!

**Гутарыла Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Дыскусія сярод прафесіяналаў — звычайная справа. Але гэтак рашэнне Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь было прынята аднагалосна. Праект рэзальюцыі, агучаны старшынёй рады — намеснікам міністра культуры краіны Віктарам Курашам, не выклікаў прэчанняў. Ніхто не прагаласаваў супраць і ніхто не ўстрымаўся.

У рамках падрыхтоўкі горада Горкі да правядзення Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу працаўнікоў сля "Дажынікі" распачалася звычайная ў такіх выпадках кампанія ачысткі вуліц ад "друзу". Толькі вось у гэтую катэгорыю нейкім чынам трапілі і тры старыя будынкі з комплексу Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі, унесеныя ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей. Мясцовая інтэлігенцыя ўспрыняла такую задуму, мякка кажучы, неадназначна. Для таго, каб расставіць усе кропкі над "і", старшыня Магілёўскага аблвыканкома Пётр Руднік выступіў з ініцыятывай правядзення ў Горках выязнога пасяджэння Навукова-метадычнай рады. Яе членам прапанавалася разгледзець магчымасць выключэння згаданых будынкаў з Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Кампетэнтныя эксперты аднадушна адхілілі гэтую прапанову як неадпаведную ні айчынным законнадаўству, ні дзяржаўнай палітыцы ў галіне культуры, ні аб'ектыўнай архітэктурнай і гістарычнай каштоўнасці саміх аб'ектаў. Рашэнне — прынята. Але пытанні ўсё ж засталіся. Бо паміж паняццямі "не руйнаваць" і "захаваць" ёсць выразная семантычная розніца.

Ілюстрацыя гісторыі і парад стыляў

Найстарэйшая ВНУ краіны ад самага пачатку сваёй 170-гадовай гісторыі з'яўлялася "сэрцам" Горак. І больш чым заканамерна, што менавіта на яе тэрыторыі паўстане галоўная пляцоўка "Дажынік-2012". Тры "спрэчныя" камяніцы маюць трапіць у самы эпіцэнтр свята. А выгляд у іх сёння — зусім несвяточны. Таму і паўстала пытанне...

Гэтыя будынкі належаць да розных часоў ды архітэктурных стыляў. Былы таксатарскі корпус па цяперашняй вуліцы Ціміразева паўстаў яшчэ ў сярэдзіне XIX стагоддзя. На пачатку стагоддзя наступнага да яго быў прыбудаваны інтэрнат, выкананы ў актуальнай на той час стылістыцы мадэрна. А ў 1930-я, калі навучальная ўстанова атрымала "другое дыханне", з'явіўся і "аскетычны" па сваім выглядзе канструктывісцкі будынак па вуліцы Мічуріна. Як мяркуецца, аўтарам яго праекта быў знакаміты Георгій Лаўроў.

— Гэтыя будынкі нібы ілюструюць гісторыю Акадэміі, важныя этапы яе станаўлення, — адзначаў начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі.

Найстарэйшы з будынкаў атрымаў статус помніка спадчыны яшчэ ў 1980-я, а вось астатнія два — зусім нядаўна, у пазамінулым годзе. І тут раптам было вырашана "адкруціць" назад!

— Дык што, за няпоўныя два гады тыя вартасці будынкаў, праз якія

"Не руйнаваць" і "захаваць".

Ці можна замяніць помнік спадчыны памятнай таблічкай?

ім быў нададзены статус, раптам кудысьці зніклі? — іранізаваў з гэтай нагоды старшыня Грамадскай назіральнай камісіі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь Анатоль Бутэвіч.

Матывацыі такіх "пературбаваных" былі акрэслены наступным чынам: "...У сувязі з састарэласцю будынкаў і значнасцю фінансавых выдаткаў на іх рэканструкцыю".

У лядшчасці сумнявацца не выпадала. "Мадэрнавы" будынак інтэрната ўжо адселены і некалькі гадоў пустуе, у двух іншых яшчэ пакуль жывуць людзі. Зрабіўшы крок па ўшчэнт прагнілай падлозе, адразу разумееш, чаму "тубыльцы" адрэагавалі на з'яўленне "дэлегацыі з Мінска" даволі эмацыйна.

Як адзначыў рэктар Сельскагаспадарчай акадэміі Аляксандр Курдзека, жыльцы напаяварыйных дамоў ужо зусім неўзабаве пераселяцца ў новыя кватэры з усімі сучаснымі выгодамі. А на месцы тых будынкаў плануецца стварыць прыгожую паркавую зону для сту-

дэнтаў. Ёсць нават ідэя, як можна увекавечыць памяць пра страчаныя пабудовы!

— Чаму б не маркіраваць тое месца, дзе яны размяшчаліся, нейкімі памятнымі знакамі альбо нават асобнымі фрагментамі муру? — прапановаў рэктар.

Віктар Кураш і іншыя члены рады падрабязна патлумачылі прыхільнікам таго рашэння, чаму яно не з'яўляецца слушным.

Адметнасць або друз?

Некаторыя жыхары Горак не хаваюць свайго скепсісу: маўляў, хіба вартыя тыя непрыглядныя ды лядашчыя камяніцы нейкай увагі ды адмысловага стаўлення? Аднак спецыялісты ў галіне архітэктury маюць на гэты конт прынцыпова іншае меркаванне. Вось вытрымкі з даведкі, падрыхтаванай дэканам факультэта архітэктury БНТУ, доктарам архітэктury Арменам Сардаравым і доктарам архітэктury Сяргеем Сергачовым:

"Мадэрнавы" інтэрнат: "...Узораў архітэктury гэтага высокамастацкага напрамку, які існаваў

у айчынай архітэктury не больш за паўтара дзесяцігоддзя, захавалася ўсяго па адным-два ў буйных гарадах Беларусі, у малых яны надзвычайна рэдкія. Дзякуючы гэтому будынку комплекс Сельскаакадэміі з'яўляецца адзіным архітэктурным ансамблем на Беларусі, у якім прадстаўлены ўсе мастацкія стылі XIX і XX стагоддзяў..."

Былы таксатарскі корпус: "...Архітэктura характарызуецца цэласным мастацкім рашэннем рэспектывіўнай скіраванасці, якая ў тых гады пачала фарміравацца. Гэта найстарэйшы з захаваных будынкаў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў на Беларусі.

Ён з'яўляецца неад'емнай часткай ансамбля Акадэміі, падтрымліваючы гістарычнасцю сваёй архітэктury і выразнасцю дэталей той асабліва маштаб навучальнага асяроддзя, які захаваўся ў гэтай частцы Горак..."

Канструктывісцкі жылы дом па вуліцы Мічуріна: "...З'яўляецца прыкладам усвядомленага ўключэння ў ансамбль Акадэміі ўзору авангарднай архітэктury 30-х гадоў, які існаваў не толькі ў Савецкім Саюзе, але і ў многіх краінах Еўропы. Будынак мае гісторыка-культурнае значэнне, адлюстроўваючы сваёй архітэктурнай важнай перыяд гісторыі Акадэміі і грамадскай змены, звязаныя з сацыялістычным будаўніцтвам..."

Як падкрэсліў Віктар Кураш, гісторыка-культурную вартасць гэтых дамоў нельга ацэньваць па-за кантэкстам: яны з'яўляюцца складнікам ансамбля Акадэміі.

— Гэта ансамбль папраўдзе еўрапейскага маштабу, — адзначаў навуковы кіраўнік праекта ўзнаўлення гістарычнага цэнтру

Мінска Сяргей Багласаў. — І таму выключную важнасць мае дбайнае захаванне кожнага з яго элементаў. Яго зберажэнне павінна стаць амбітнай задачай для горада і вобласці...

Яшчэ адна невялікая даведка. На тэрыторыі Акадэміі статус помніка маюць ажно 15 пабудоў (стары "склепавы" флігель і ўжо нашумелы дамок, у якім пару гадоў жыў Максім Гарэцкі, у Дзяржспісе не значацца і таму вырачаны на знос). Гэта больш, чым ва ўсім астатнім Горакі раёне, дзе старыя будынкі можна пералічыць на пальцах адной рукі!

Пра "эканамічную мэтазгоднасць"

Галоўны аргумент на карысць дэмантаж — вялікая ступень зношанасці пабудоў: да 70%! Таму спецыялісты профільных арганізацый, якія правялі адмысловыя даследаванні, прыйшлі да высновы, што рамонтныя работы з'яўляюцца "эканамічна неметазгоднымі". Бо пабудоваць такія самыя дамкі з нуля будзе каштаваць ледзь не ў разы танней за іх рэстаўрацыю.

Члены рады звярнулі ўвагу на адну акалічнасць: аўтары згаданага экспертнага заключэння неяк зусім не ўлічылі, што будынкі маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. Калі б не гэтая дэтал, прынцып "эканамічнай мэтазгоднасці" быў бы цалкам дарэчны.

— Не сумняваюся ў тым, што гэтакое заключэнне, падрыхтаванае сур'ёзнымі арганізацыямі, можна лічыць аб'ектыўным, — адзначаў памочнік гендырэктара РУП "Галоўдзяржбудэкспертыза" Іван Жураўлёў. — А вось высновы, як падаецца, з'яўляюцца неправамернымі...

Сіндром зачынёных дзвярэй бэлька з РАВАНІЧАЎ

Пра марныя пошукі Суціна і трывожны адлік "маятніка"

Нагодай жа для развага на гэтую тэму стала наведанне Смілавічаў і Раванічаў, што на Чэрвеньшчыне, у мінулы год нядзелю. Паездка — не па рэдакцыйным заданні. Для сябе. А вось высновы з яе атрымаліся якраз-такі не прыватнага кшталту.

...Вуліца Рэвалюцыйная ў Смілавічах пачынаецца адразу за цэнтральнай плошчай, дзе з аднаго боку — царква, з іншага — будынак пасялковага і сельскага саветаў. Самы цэнтр. Шукаю музейную экспазіцыю "Прастора Хаіма Суціна", наведанне якой — адна з мэт паездкі. Ці, прынамсі, Цэнтр дзіцячай творчасці, дзе яна "прагісана". Аднак на смілавіцкай вуліцы Рэвалюцыйнай пра музейную адметнасць мястэчка — анізвання. Сам сабе адзначаю, што сітуацыя з мінулай восені, калі наш карэспандэнт Ілья Свірын добра пабукаў па мястэчку, "шукуючы Суціна", не змянілася.

Сустрэць мінака ў надвор'е, калі вясна з зімою дужаецца, складана. Ды вось, нарэшце, бабуля. Пытаюся ў яе: дзе ж месціцца музей на вашай вуліцы? І пачынае яна адказ так, нібыта вось-вось траплю ў атмасферу Суціна: "А я ж вам, дзеткі, усё падкажу! Я ж мясцовая, на вуліцы гэтай жыву ого колькі! Толькі... Няма ў нас ніяка-

га музея..." Тады пытаюся пра Цэнтр дзіцячай творчасці. Карацей, сям-так дарогу высветлілі. Але і па ўказаных "кардынатах" давлялося колькі разоў перапытаць, пакуль не былі знойдзены "правільныя" дзверы. Праўда, зачынёныя — і без аніякай шыльды, якая засведчыла б наяўнасць "Прасторы Хаіма Суціна". Ды і ў мясцовым

Адсутнасць увагі, у тым ліку і праз нястачу рэкламы, робіць помнікі спадчыны за якія трыццаць кіламетраў ад Мінска сапраўднай "terra incognita" для вандроўніка. А кошт пытання — усяго толькі пару бігбордаў...

Турсыска-краязнаўчым цэнтры, уваход куды месціцца на суседнім ганку, у супрацоўнікаў — выхадны. А ў суседні музей, па словах вартуніка, "...прыезджалі некалі — таксама ў нядзелю, — дык шукалі па ўсім горадзе кагосьці, каб адчыніць дзверы". Ды вось толькі, ці адчынілі, ён не сказаў...

Ужо ў Мінску звернуўся з інтэрнатам: мо ёсць нейкая адмысловая вэб-старонка музейнай экспазіцыі, дзе можна зрабіць папярэднюю замову на візіт? Не, няма. Ды і апошнія падзеі, звязаныя са смілавіцкай "Прасторай..." ды зафіксаваныя ў Сеціве, датуецца не гэ-

тым і не мінулым годам, а часам, калі чарговы праект прывезла сюды Нацыянальная камісія па справах UNESCO і Нацыянальны мастацкі музей... Затое маюцца турыстычныя маршруты "Смілавіцкая мазаіка", што ўключаюць наведанне і суцінскага кутка. Што ж, мо арганізаванаму турысту пашанцуе судакрануцца з Парыжам?

Але вернемся ў Смілавічы. Гэтак жа "проста", як і музей, у мястэчку было знайсці палац, што складаецца з дзвюх частак розных стыляў ды эпох. Адна з іх — мае выгляд руіны, іншая — досыць прыстойна захавалася, прыдбаўшы, праўда, прыбудову савецкага часу. Дык вось, меркаванні выпадкова сустрэты мінакоў, мужа і жонкі, наконт шляху да помніка мінуўшчыны разышліся. Бы ў анекдодзе, яны з упэўненасцю паказалі ў розныя бакі: "Туды!". Даверыўшыся жаночай інтуіцыі, выйшаў акурат да моты. Урэшце, смілавіцкаму палацу, у параўнанні з раваніцкім, што пабачыў

пазней, ой як пашанцавала. Відаць, знаходжанне на тэрыторыі прафесійнага каледжа паўплывала на наяўнасць агароджы ды ахоўнай дошкі, гэўную знешнюю ахайнасць. Хаця "слядоў чалавека" звонку і ўнутры — няма: як шклянны, так і пластмасавы. Іншая справа, што адсутнасць увагі, у тым ліку і праз нястачу рэкламы, робіць гэты палац Манюшкаў за якія трыццаць кіламетраў ад Мінска сапраўднай "terra incognita" для вандроўніка. А кошт пытання, падаецца, — усяго толькі пару бігбордаў, прынамсі, у самім мястэчку...

...Прыехаўшы ў Раванічы, што кіламетраў за шасцьдзесят ад Смілавічаў, захацелася, каб у колішні палац Слатвінскіх, што пасля пераезду мясцовай бальніцы недзе з чвэрць стагоддзя таму знялюдзеў, уваход не быў зольным. Чаму? Станьце насупраць фасада — адразу ўбачыце ўсе тыя варонкі, дзе дахоўка з'яўрае вялізнымі дзірамі, а проста над уваходам, амаль у вертыкальным становішчы, "завісла" масіўная бэлька — відаць, элемент колішніх перакрыццяў. І кожны парыв ветра ператварае яе ў гранічна небяспечны маятнік, які, хто ведае, мо і адлічвае час чыйгосьці жыцця.

Падобнага кшталту куткоў у палацы, што і сёння ўражае сваімі каланадамі ды масіўнай архітэктурай, багата. А мо гэта толькі погляд уражанага турыста? Пра тое, што мясцовыя жыхары звывкліся са становішчам, сведчаць усё тыя ж прапавы "сляды чалавека", якія густа раскіданы па ўсёй тэрыторыі, прылеглай да помніка, і ў ім самім. Нават напружвацца не трэба, каб зразумець: больш за палову забарон,

Патрэбны такія захады, акром турыстаў, і... мясцовым жыхарам, каб апошнія маглі, скажам, з першага разу падказаць шлях гасцю да той або іншай адметнасці, каб ведалі, што яны жывуць побач з перлінай дойлідства ці з'яўляюцца землякамі слаўтай асобы. І вонкавая рэклама — у гэтым выпадку, абсалютна сацыяльна — страцуе на выдатна. Тым больш — ва ўмовах невялікага населенага пункта: пасля паказу таго самага музея раз-другі, у мясцовых жыхароў непазбежна ўзнікне інтарэс, чым жа іх край прыцягвае гасцей. І тут ужо пачынаецца дыялектыка: вада камень точыць.

Закон Рэспублікі Беларусь аб ахо- ве гісторыка-культурнай спадчыны абумоўлівае ўсе тыя выпадкі, ка- лі аб’ект можа быць выключаны з Дзяржаўнага спіса. Кепскі стан заха- ванасці ў гэтым даволі сцістым пера- ліку адсутнічае.

— Калі б наша стаўленне да гі- сторыка-культурных каштоўнасцей вызначалі іх тэхнічныя характары- стыкі, у свой час нам давялося б знес- ці і Нясіжскі замак, і Мірскі, — дадаў Ігар Чарняўскі. — Іх стан некалі быў не лепшы, чым сёння — у гэтых бу- дынкаў...

Урэшце, члены рады знайшлі і яшчэ адзін контраргумент пазіцыі “мэтазгоднасці” — гэтым разам ужо

стварыць вельмі небяспечны прэцэ- дэнт. Як вядома, вельмі многія нашы помнікі знаходзяцца не ў найлеп- шым стане, і дзе гарантыя, што такі “лёгкі” прыклад вырашэння іх пра- блем не стане заразлівым? І тады за- мест непрыглядных спаруд з’явяцца новыя прыгожыя таблічкі з надпі- сам “На гэтым месцы стаяў...”.

Музей, альбо фітнес-клуб, альбо...

Карацей кажучы, для рэкрэацый- най зоны, мабыць, давядзецца пашу- каць нейкае іншае месца, і, зважаючы хаця б на вялікую тэрыторыю Ака- дэміі, можна меркаваць, што гэтая праблема больш чым вырашальная.

хадаў, так і перспектыва функцыяна- льнага прызначэння. Тым больш, ніякіх ідэй наконт магчымага прыстасавання старых будынкаў кіраўніцтва Акадэміі не мае — і гэта, дарэчы, з’яўлялася яшчэ адным аргументам на карысць іх зносу. Фінансаў для правядзення рэстаўрацыі няма і пакуль не прадбачыцца, а тэрмі- ны — падціскаюць.

І сапраўды, у сённяшнім сваім стане тыя камяніцы глядзеліся б бяльмом у святочнай палітры “Дажынак”. Часу на рэстаўрацыю ўжо ў любым выпад- ку не хопіць. Як магчымы варыянт выйсця з гэтай сітуацыі Віктар Кураш прапанаваў пакуль абмежавацца касметычна-“фасадным” рамонтам ды першаснымі супрацьварыійнымі

ціцца ў сучасным будынку, — хаця куды лагічнаей было б расправядаць пра гісторыю ўстанова менавіта ў тых сценах, дзе яна, лічы, пачынала- ся. Віктар Кураш развіў гэтую думку: чаму б не стварыць у Горках адмыс- лова музей сельскай гаспадаркі, які ў цікавай форме адлюстроўваў бы развіццё агратэхналогій з часоў старажытнасці? Так, праект затрат- ны, але... Цяжка не пагадзіцца з яго ідэалагічнай актуальнасцю. А намес- нік старшыні Горацкага райвыкан- кама Наталля Карнеева распавяла пра задуму перавесці ў таксатарскі корпус Раённы дом рамёстваў, які цяпер знаходзіцца ў прыстасаваным будынку...

імець кватэру ў помніку спадчы- ны ды гатовы спрычыніцца да яго рэстаўрацыі.

Калі гістарычныя руіны месца- ца пасярод чыстага поля альбо, ска- жам, у зоне адсялення, тут і сапраўды можна пагадзіцца: варыянтаў іх пры- стасавання не існуе. Іншая справа — эпіцэнтр таго віру, якім з’яўляецца Сельскагаспадарчая акадэмія. На яе баланс знаходзяцца 84 будынкi, пра- ектуюцца новыя... Установа перажывае чарговы віток свайго развіцця. І таму папраўдзе цяжка паверыць у тое, што ў такой вялікай гаспадарцы не знойдзецца прызначэння для трох сціпых камяніц. Галоўнае — не ста- віцца да іх як да “адрэзанай лусты”.

Ці “адкручваць назад” праз два гады?

з той самай эканамічнай “оперы”. А што, няўжо сам знос старых камяніц не запатрабуе выдаткаў, не кажучы ўжо пра добраўпарадкаванне вы- зваленага месца? Гэта толькі ў наро- дзе кажучы: каб руйнаваць, шмат розуму не трэба. Насамрэч, дэман- таж пабудовы ў насычаным жыц- цём атачэнні ўяўляе з сабе досыць складаную і затратную інжынерную аперацыю.

Натуральна, члены рады не маглі абмінуць увагай і яшчэ адно пытан- не: чаму ж тыя будынкi апынуліся ў сваім цяперашнім незайздросным стане? Зразумела, што для гэтага спатрэбілася не адно дзесяцігоддзе інтэнсіўнай іх эксплуатацыі. І калі б ёй спадарожнічалі своечасовыя пра- філактычныя захады, прызначаныя перадухіляць звыклія “хваробы” падмуркаў ды сцен, высновы згада- най вышэй экспертызы, мабыць, бы- лі б крыху іншыя. Тым больш, варта нагадаць, што былы таксатарскі ком- плекс мае статус помніка спадчыны яшчэ з пачатку 80-х гадоў.

І яшчэ. Як слухна адзначыў Ана- толь Бутэвіч, выключэнне падобных аб’ектаў з Дзяржаўнага спіса можа

Выключэнне падобных аб’ектаў з Дзяржаўнага спіса можа стварыць вельмі небяспечны прэцэдэнт. Дзе гарантыя, што такі “лёгкі” прыклад вырашэння праблем помнікаў спадчыны не стане заразлівым? І тады замест непрыглядных спаруд з’явяцца новыя прыгожыя таблічкі з надпісам “На гэтым месцы стаяў...”.

Але... Кропку тут ставіць усё адно за- рана. Думку, якая літаральна лунала ў паветры, агучыў галоўны архітэктар Горацкага раёна Віктар Бяляеў:

— Наўрад ці нехта запярэчыць меркаванню членаў рады, але ж тут паўстае пытанне: што рабіць далей? І пад час падрыхтоўкі да фестыва- лю, і ўжо пасля яго правядзення. Бо, зразумела, калі аб’екты будуць пу- ставаць, яны будуць разбурацца і да- лей. Таму маю вялікую просьбу “пад- казаць” адказ на гэтае пытанне...

Уласна, другая частка пасяджэння і была прысвечана пошукам гэтых адка- заў — датычных як першачарговых за-

мерапрыемствамі, каб вярнуцца да пытання ўжо пасля свята, у спакойнай атмасферы. І ўжо тады атрымаць кан- чатковы адказ на яго.

— Сёння трэба знайсці незатратны спосаб надання гэтым будынкам эстэ- тычнага выгляду, унікнуўшы прымя- нення “агрэсіўных” матэрыялаў, — лічыць Ігар Чарняўскі, — з тым, каб пасля вярнуцца да пытання і знайсці магчымасць рэстаўрацыі ды прыста- савання. Паверце, таму, хто стукае, адчыняюць...

Доктар гістарычных навук Вольга Ляўко звярнула ўвагу на адну ака- лічнасць: музей Акадэміі сёння мес-

це гэтыя варыянты выглядаюць цалкам дарэчнымі — няхай сабе, і не ў самай блізкай перспектыве. Бала- зе пытанне “Для каго?” у дадзеным выпадку нават не паўстае. У Акадэміі навучаецца каля пятнаццаці тысяч ча- лавек, з іх 600 — замежныя студэнты. Пра такую колькасць наведвальнікаў за год большасць рэгіянальных музеяў можа толькі марыць. І гэта нават без уліку “гіпатэтычных” пакуль турыстаў!

Цяперашняя моладзь з’яўляецца ці не самымі актыўнымі ды патраба- вальнымі спажывцом разнастайных пастуг. Адсоль і яшчэ адзін варыянт: можна паспрабаваць знайсці для гэ- тых будынкаў інвестараў. Пад фітнес- клуб, інтэрнэт-кавярню або, скажам, салон прыгажосці. У такім месцы во- льяная ніша заўсёды знойдзецца. А на- рматыўная база для перадачы заня- баных помнікаў спадчыны “ў добрыя рукі” амаль задарма ўжо неўзабаве мае быць гоўнаасцю сфарміравана.

Урэшце, ёсць і яшчэ адзін ва- рыянт: прыстасаванне жылых да- моў... ізноў пад жытло. Як адзна- чыў Ігар Чарняўскі, ёсць сэнс задумацца пра ўмовы льготнага крэдытавання для тых, хто хоча за-

— Адна з задач нашай ВУ — не толькі навучыць прафесіі, але і выхаваць любоў да сваёй краіны, прывіць пачуццё прыгожага, — адзначаў рэктар Сельскагаспадар- чай акадэміі. — Мы прагнем, каб наш выпускнік, стаўшы дырэктарам гаспадаркі або старшыней райвы- канкама, рабіў у сябе тое, што ён бачыў у Акадэміі...

Гэта папраўдзе высакародная мэ- та. І няма ніякага сумневу ў тым, што складнік патрыятызму і хараства — не толькі тое ж добраўпарадкаван- не, але і стаўленне да гістарычнай спадчыны. Тым больш, менавіта ад кіраўнікоў “на месцах”, перадусім, залежыць лёс многіх нашых архітэ- турных перлін.

Як вядома, слова “культура” зты- малагічна звязана менавіта з земля- робствам. Але сёння гэтае паняцце мае ўсё ж больш шырокі сэнс і даты- чыцца не толькі “хлеба штодзённага”.

Ілья СВІРЫН,
наш спецыяльны
карэспандэнт
Мінск — Горкі — Мінск

зафіксаваных на шылдачцы батаніч- нага помніка “Парк Раванічы”, тут па- рушаецца, відаць, рэгулярна...

І ўсё ж праз старонкі газеты хацелася б запытацца ў раваніцкага кіраўніцтва, аддзела культуры райвыканкама ды і наогул раённай улады Чэрвеньшчы- ны: няўжо палац гэты вам настолькі не патрэбны? Няўжо прасцей дачакаць- ца, крый божа, няшчасных выпадкаў, каб пачаць дзейнічаць, заявіўшы свае намеры, прынамсі, па кансервацыі будынка? Хіба прадрэямствы раёна не змогуць акумуляваць неабходныя сродкі, прынамсі, на першачарговыя захады ў гэтым кірунку? Усё ж аб’ект не аб’які: уваходзіць у Дзяржаўны спіс гі- сторыка-культурных каштоўнасцей. Ды і перспектыва прыстасавання ў яго не такая ўжо і туманная.

На дзіва, нават камяніца касцё- ла — ці не канца XVI стагоддзя — у тым жа паселішчы, што, прынамсі, гадоў трыццаць з гакам стаіць без дзвярэй і даху пасля пажару, не пакінула такога ўражання, як колішні палац у атачэнні векавых дрэў і двух ставоў. І зноў-такі — хоць бы якая адзнака тых цалкам матэрыяльных скарбаў мінулага, што маюцца ў Раванічах. Для турыстаў? Ды хоць бы для сваіх, мясцовых, жыхароў.

А яны, дарэчы, зрабілі сабе “сама- ідэнтыфікацыю”, прыбраўшы ў назве паселішча на прыпынку грамадскага транспарту другую літару. Вось і ўз- джаеш, атрымліваецца, зусім не ў Рава- нічы, а ў... Жарт? Толькі сумны. Цікава, ці звярнулі ўвагу на яго канатацыю, за- кладзеную, мо і падсвядома мясцовы- мі жыхарамі, чэрвеньскія ідолагі?...

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Дэталі па сутнасці

Звычайна, выбіра- ючыся самастойна ў тое або іншае падарожжа па Беларусі, турыст мае распрацаваны маршрут, куды ўваходзяць найбо- лш цікавыя, з розных пазіцый, слаўтасці — так бы мовіць, рэальныя і па- тэнцыйныя нацыяналь- ныя брэнды. Але нярэдка спіс аб’ектаў пашыраецца ўжо пад час самога пад- арожжа, што робіць яго яшчэ больш багатым на ўражанні. Аднак — не за- ўсёды.

Да прыкладу, вандруючы па тым або іншым раёне, як не завітаць і ў краязнаўчы музей (размешчаны, часцей за ўсё, у райцэнтры)? Аднак тых турыстаў, што намерыліся гэта зрабіць у нядзелю, чакае расчара- ванне: музей — на замку. У выніку застаецца задаволіцца шпацырам па горадзе, а музею — недаборам магчымай выручкі. Самае ж пры- крае, што іншым разам адмыслова для наведання мясцовага краязнаў- чага музея вандроўнік, хутчэй за ўсё, не паедзе ў гэты горад...

На жаль, сёння, каб даведацца, у якія дні і па якім графіку працуе той або іншы айчынны музей, трэ-

Музейнае... расчараванне

Баланс паміж выхадным і патэнцыйным прыбыткам

ба прыкласці нямала намаганняў. Да прыкладу, далёка не кожная ўстанова лічыць патрэбным раз- мяшчаць сваю інфармацыю ў Су- ветным павуцінні, а калі і падае яе, дык чамусьці забываецца ўка- заць ці не самае галоўнае — час працы. Калі ж весці гаворку пра “самы турыстычны дзень” — ня- дзелю, — дык атрымліваецца, што з дзясятка музеяў той жа Гомельш- чыны (пра гэта можна меркаваць, дзякуючы адмысловаму сайту www.museum.gomel-region.by, а вось у іншых абласцях з такімі звес- ткамі — інфармацыйны калапс) у

чага музея Зінаіда Шыльцова, пакуль і сапраўды выхадны дзень у іх установе вызначаны ў нядзелю. Аднак неўзаба- ве гэта мусіць змяніцца. Па словах на- вуковага супрацоўніка, у летні перыяд плануецца істотнае павелічэнне коль- касці наведвальнікаў, а таму ў мясц- овым аддзеле культуры ўжо разгляда- ецца пытанне пра перанос выхаднага дня ў музей на панядзелак.

А вось у Лельчыцах — свой пад- ыход у працы з турыстамі. Як ака- залася, мясцовы музей зачынены не толькі ў нядзелю, але і ў суботу. Па словах выконваючага абавяз- кі начальніка аддзела культуры Га-

ліны Лісіцкай, такі графік працы ўстанова — не выпадковы і звяз- ны, у першую чаргу, з тым, што ў ёй — толькі два навуковыя супра- цоўнікі ды і колькасць наведваль- нікаў, на жаль, не вялікая. Разам з тым, Галіна Лісіцкая не выключае магчымасці наведвання музея, па папярэднім дамоўленасці, туры- стычнымі групамі і ў выхадныя дні.

Іншая сітуацыя ў Гомельшчыне, у тым ліку ў Рагачове, Нароўлі, Брагіне. І гэта, пагадзіцеся, вартыя ўхвалы захады, улічваючы далёка не самы высокі турыстычны патэнцыял гэтых по- стчарнобыльскіх раёнаў краіны.

Канешне, можна прывесці шмат аб’ектывных прычын, улічваючы не- вялікі штат супрацоўнікаў, малыя ту- рыстычныя плыні, але ж калі музей губляе хоць бы і аднаго наведвальні- ка, гэта ўжо страта. А калі іх дзясяткі, сотні? Што тады казаць пра туры- стычныя перспектывы не толькі пэў- нага раёна, але і ўсёй краіны?

Таму кожная музейная ўстанова, мяркую, мусіць вырашаць, ці па- трэбны ёй турысты. Калі ж не, то — ці патрэбна турыстам яна...

Кастусь АНТАНОВІЧ

Турыстаў, што намерыліся наведаць якісьці раённы музей у нядзелю, можа чакаць расчараванне: дзверы — на замку. А самае прыкрае, што іншым разам адмыслова для наведання шараговага краязнаўчага музея вандроўнік, хутчэй за ўсё, не паедзе ў гэты горад.

Засталося не так шмат часу да таго моманту, калі Гродна прыме IX Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур. Гэтая іміджавая падзея заўсёды прыцягвала і прыцягвае да сябе ўвагу не толькі жыхароў нашай краіны, а і шматлікіх замежных гасцей — дыпламатаў, журналістаў, турыстаў...

Цікаваць да фестываля год пры годзе расце. І не толькі таму, што ў ім прымаюць удзел прадстаўнікі амаль усіх нацыянальнасцей, якія пражываюць на Беларусі. Многія замежныя госці прыязджаюць сюды, каб вывучыць паспяхова вопыт работы нашай дзяржавы ў сферы міжэтнічных зносін.

Пра падрыхтоўку да правядзення маштабнага форуму, метадычную падтрымку нацыянальных супольнасцей, перспектывы міжэтнічнага ўзаемадзеяння ў Беларусі, а таксама наладжванне сувязей з беларусамі замежка, карэспандэнт "К" распяўтаў дырэктара Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Міхаіла РЫБАКОВА.

— Калі весці гаворку пра фестываль, што адбудзецца летам у Гродне, дык хачу засяродзіць увагу вось на якім моманце. Сярод прадстаўнікоў нацыянальных супольнасцей Беларусі існуе меркаванне, што без падобнага мерапрыемства ім не ўдалося б у такой ступені захаваць сваю нацыянальна-культурную спадчыну. Бо наш фестываль адозвіваецца ад іншых падобных святаў за мяжой не толькі маштабамі, працягласцю і вялікай колькасцю удзельнікаў, але і той дзяржаўнай падтрымкай, якая яму аказваецца.

Што да сёлета форуму, дык з верасня па снежань 2011-га ў краіне прайшлі абласныя і Мінскі гарадскі адборачныя туры фестываля. У іх прымалі ўдзел прыкладна дзве з паловай тысячы канкурсантаў 33 нацыянальнасцей, што пражываюць на Беларусі. Рэспубліканскае журы адабрала 800 чалавек, якія і будуць удзельнічаць у заключным этапе фестываля, што пройдзе ў Гродне. У прагра-

— Так. Цяпер, дзякуючы фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры, у будынку Цэнтра ідуць пэўныя рамонтныя работы. Пасля іх завяршэння адно з памяшканняў будзе прыстасавана пад бібліятэку. Прычым у ёй прадставім не толькі кнігі ці часопісы, а і ўсю наяўную гукавую і відэаінфармацыю па нацыянальных супольнасцях Беларусі і суайчынніках за мяжой. Натуральна, частка запісаў будзе змешчана і на нашым сайце. Акрамя таго, каб палепшыць сувязь з рэгіёнамі, плануем ладзіць выязныя мерапрыемствы, калі зможам кансультаваць, ладзіць майстар-класы, прадстаўляць свае напрацоўкі.

— Наколькі сёння рэальная і дзейная дапамога Рэспубліканскага цэнтра суполкам?

— Як вядома, пры РЦНК дзейнічае Кансультацыйны савет нацыянальных супольнасцей. На пасяджэннях гэтай арганізацыі іх прадстаўнікі вырашаюць праблемныя пытанні, плануецца і рэалізуюцца сумесныя праекты. Менавіта дзякуючы дзейнасці Савета мы атрымалі зніжаную арэндную стаўку для памяшканняў, дзе размяшчаюцца 42 грамадскія аб'яднанні, што існуюць цяпер на Беларусі: на сёння яна складае 0,1 еўра за квадратны метр. Гэта нашат менш, чым плацяць іншыя арганізацыі як дзяржаўнай, так і прыватнай формай уласнасці. Зазначу і тое, што на базе РЦНК рэгулярна праходзяць сумесныя мерапрыемствы з культурнымі цэнтрамі іншых краін.

— Міністэрства культуры надае сёння самую пільную ўвагу фарміраванню становага іміджа Беларусі за мяжой і папулярнасці айчынай культуры ў іншых краінах... Зразумела, гэтую рэпрэзентацыю магчыма рабіць праз нашых суайчыннікаў, якія жывуць за мяжой...

— Каб актывізаваць дадзеную дзейнасць, мы выступілі з прапановай аб заснаванні конкурсу на лепшы праект па папулярнасці Беларусі за мяжой. Хочам задзейнічаць вопыт, напрацоўкі і ўсё патэнцыял нашых суайчыннікаў, якія ўжо сёння дэманструюць найлепшыя дасягненні, культуру і мову беларускага народа. А тыя арганізацыі, што перамогуць у запланаваным конкурсе,

атрымаюць каштоўныя падарункі, нацыянальныя касцюмы ды інструменты для калектываў, кнігі, аўдыя- і відэазапісы пра нашу краіну, каб і надалей развіваць сваю дзейнасць на карысць Беларусі. Пагадзіцеся, вельмі важная дакладная і праўдзівая інфармацыя пра нашу дзяржаву ў іншых краінах свету. І данесці яе найлепш зможуць якраз-такі суайчыннікі.

Мы заўсёды імкнемся да таго, каб зрабіць нашы кантакты больш цеснымі і глыбіннымі. Так, пачалі прыцягваць суайчыннікаў за мяжой да ўязнога турызму ў нашу краіну. У рамках конкурсу Нацыянальнага агенцтва па турызме "Спазнай Беларусь", што адбыўся летась, мы заснавалі два прызы і ўручылі іх тым арганізацыям, якія паспрыялі павелічэнню турыстычнага прытоку беларусаў і гасцей з замежка у нашу краіну. У намінацыі "За папулярнасцю ўязнога турызму" перамаглі Асацыяцыя беларусаў Эстоніі і адна з польскіх турфірмаў.

Дадам, што ў рэгіёнах пастаянна ідзе супрацоўніцтва з суайчыннікамі і ў эканамічным плане. Напрыклад, бізнесмен з Новасібірска пабудоваў у сваёй роднай вёсцы, што ў Кобрынскім раёне, тэнісны корт, адрэстаўраваў царкву, дапамог бібліятэцы і школе. І падобныя прыклады можна прыводзіць па ўсіх абласцях. А яшчэ пры непасрэднай падтрымцы дыспар некаторыя рэгіёны Беларусі выйшлі на эканамічнае супрацоўніцтва з іншымі краінамі свету. Напрыклад, Гомель і Сургут сталі гарадамі-пабрацімамі дзякуючы высылкам грамадскага аб'яднання "Беларусы Югры" — гэта адна з самых буйных арганізацый беларусаў у замежжы і наогул адно з найвялікшых згуртаванняў прадстаўнікоў нацыянальных супольнасцей Сібіры. Таму супрацоўніцтва з нашымі суайчыннікамі за мяжой абавязкова будзем працягваць і надалей.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Спазнаць Беларусь, або Форум і турызм з эканамічным эфектам

Што можа фестываль?

ме свята, па традыцыі, запланаваны танцы, спевы, чытанне вершаў, гульні, дэгустацыя нацыянальных страў і многае іншае.

— 3 якімі праблемамі давядзіцца сутыкацца пры правядзенні такога значнага і маштабнага форуму?

— Самы вялікі клопат — забяспечыць жыллём усіх удзельнікаў. На жаль, у Гродне не так ужо і шмат гасцініц, месцаў для начлегу, таму гэтая праблема застаецца актуальнай сёння. Многія замежныя госці просяць запрашалнікі на гэце мерапрыемства, але мы з-за названай прычыны часам вымушаны ім у гэтым адмаўляць. Яшчэ адна праблема — у тым, што ў Гродне пакуль няма вялікай прыстасаванай сцэнічнай пляцоўкі для выступлення падобнай колькасці удзельнікаў. Цяпер гарадскія ўлады будуць у горадзе амфітэатр прыкладна на тысячу глядацкіх месцаў, каб вырашыць пытанне.

— У час правядзення адборачных тураў у рэгіёнах, наколькі мне вядома, даволі часта ўзнікае патрэба ў метадычнай падтрымцы з боку Цэнтра...

— Так, сапраўды, мы пакуль не ўстане забяспечыць напрацоўкамі ўсе патрэбы рэгіёнаў. Аднак, да прыкладу, нядаўна (з дапамогай прыватнай фірмы) разаслалі ў абласныя цэнтры дыскі, на якіх запісана шэсць фільмаў пра розныя нацыянальныя супольнасці: рускіх, палякаў, яўрэяў, літоўцаў, татароў і цыганоў. Плануем самастойна рыхтаваць разнастайную метадычную літаратуру і перадаваць яе ў рэгіёны. З часам абавязкова наладзім выхад метадычнага весніка, каб расылаць яго тым, хто мае цікаваць да нацыянальна-культурнай тэматыкі. А таксама стараемся больш шырока выкарыстоўваць магчымасці Інтэрнэта і размяшчаць на сайце ўсю інфармацыю.

— Тады, пэўна, варта задумацца і пра стварэнне ў сценах РЦНК бібліятэкі, а таксама прапановаў кнігі на сайце?

3 пасяджэння калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

28 сакавіка адбылося пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры краіны на тэму "Аб пашырэнні прэзентацыі беларускай культуры за мяжой".

Як адзначыў у сваім уступным слове міністр культуры Павел Латушка, беларуская культура ўжо цяпер належным чынам выконвае сваю "дыпламатычную функцыю", робіць істотны ўнёсак у фарміраванне пазітыўнага іміджа краіны. Але гэтая работа павінна стаць больш актыўнай, метаанкіраванай і разнастайнай. Пошуку новых форм прэзентацыі і спосабаў удасканалення ўжо наяўных яе мадэлей і было прысвечана пасяджэнне калегіі.

але і фінансавыя дывідэнды. І геаграфія іх гастролей няспынна пашыраецца. Прыкладам, дырэктар Белдзяржфілармоніі Аляксандр Гарбар паведаміў прысутным, што Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі атрымаў ангажэмент на цэлы тур па Японію. Пад час пасяджэння калегіі прагучала прапанова спалучаць такія замежныя гастролі з правядзеннем культурных акцый, што, безумоўна, дазволіць сэканоміць нямала сродкаў.

Сёлета дзяржава выдаткавала на прэзентацыю беларускай культуры за мяжой больш за 2 мільярды рублёў

Брэнд, ангажэмент і кіно на экспарт

Як адзначыў міністр, Беларусь гатова да супрацоўніцтва ў галіне культуры з усімі зацікаўленымі краінамі свету, аднак у гэтай справе важна вызначыць прыярытэты, канцэнтруючы рэсурсы на стратэгічна важных напрамках. Гэтага вымагаюць арганізацыйныя і матэрыяльныя магчымасці. Апошнія, дарэчы, маюць істотна ўзрасці: калі летась дзяржава выдаткавала на прэзентацыю беларускай культуры за мяжой 171 мільён рублёў, дык сёлета гэтая сума перавысіць 2 мільярды!

Акрэсліваючы перспектывы фарматы папулярнасці беларускай культуры за мяжой, Павел Латушка засяродзіў увагу на ўжо традыцыйных творчых акцыях (у тым ліку — і Днях культуры), пашырэнні сеткі культурных цэнтраў (у бліжэйшыя гады іх адкрыццё запланавана ў Расіі, Украіне, Літве, Германіі), развіцці культурных сувязей з беларускай дыяспарай, арганізацыі стажыровак за мяжой (але, разам з тым, і на экспарце адукацыі), стымуляванні гастролей айчынных выканаўцаў і калектываў, удзеле іх у міжнародных конкурсах, развіцці культурнага турызму, ідэнтыфікацыі беларускіх культурных каштоўнасцей у міжнародных базах даных, і перадусім — у Спісе сусветнай спадчыны UNESCO.

Некаторыя айчыныя калектывы за мяжой ужо сталі своеасаблівымі "брэндамі", здатнымі прыносіць не толькі іміджавыя,

Яшчэ адзін дзейсны спосаб распавесці свету пра лепшыя здабыткі беларускай культуры — устаноўка помнікаў яе выбітным дзеячам на вуліцах гарадоў замежных краін. У бліжэйшых планах — увекавечванне памяці Уладзіміра Мулявіна ў родным яму Екаце-

У бліжэйшых планах па прэзентацыі нашай культуры за мяжой — увекавечванне памяці Уладзіміра Мулявіна ў Екацерынбургу. А як капрадукцыя з прыцэлам на фестываль класа "А" рыхтуецца фільм "У тумане" паводле аповесці Васіля Быкава.

рынбургу. Па словах Паўла Латушкі, прынцыповае рашэнне аб стварэнні помніка Песняру ўжо прынята, і неўзабаве будзе аб'яўлены творчы конкурс.

Генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Алег Сільвановіч спадзяецца, што неўзабаве айчыныя кінамастографы будзе адыграваць куды большую ро-

лю ў папулярнасці краіны за мяжой. Гэтым паспрыяе ўдзел Беларусі ў капрадукцыі знакавых кінапраектаў з прыцэлам на фестываль класа "А". Першы з іх — "У тумане" паводле аповесці Васіля Быкава — ужо выйшаў на фінальную стадыю.

Без сумневу, развіццё культурнага вектара міжнароднага супрацоўніцтва — гэта шматвымерны і комплексны працэс. На пасяджэнне калегіі былі запрошаны прадстаўнікі Міністэрства замежных спраў, Міністэрства спорту і турызму, Міністэрства

інфармацыі, Апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцей. Паразуме па ключавых пытаннях дазваляе спадзявацца, што міжведамаснае супрацоўніцтва неўзабаве пашырыцца ды выльецца ў канкрэтныя праекты. У прыватнасці, першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч прапанавала задзейнічаць невялікія творчыя калектывы пад час працы беларускіх стэндаў на міжнародных кніжных кірмашах.

Асаблівую ўвагу Павел Латушка звярнуў на рэкламна-інфармацыйны аспект "экспарта" культуры. Паводле яго слоў, большасць нават самых знакавых устаноў і калектываў дагэтуль не мае іншамовных версій сваіх сайтаў. Такая самая праблема існуе і з прэзентацыйнымі буклетаў.

Варта адзначыць, што пашырэнне інфармацыі пра беларускую культуру далёка не заўсёды патрабуе вялізных выдаткаў. Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі прапанаваў вельмі просты, але эфектыўны метады: насычэнне айчынным кантэнтам інтэрнэт-энцыклапедыі "Вікіпедыя", артыкулы якой займаюць верхнія радкі ў выдачы пошукавікоў. Гэтай, без сумневу, плённай справай могуць заняцца нават студэнты-валанцёры.

Ілля СВІРЫН

На Міжнародным маладзёжным форуме "M.@rt.кантакт", які з 21 па 27 сакавіка ў сёмы раз прайшоў у Магілёве, конкурсныя спектаклі ды іх крытычныя абмеркаванні, майстар-класы і "круглыя сталы" традыцыйна далі багатую глебу для разважанняў адносна агульнага стану тэатральнага мастацтва. Аднак, немінуча застаючыся па заканчэнні "ў гісторыі", галоўную сваю важнасць і важкасць форум у "сухім астатку" выяўляе ў справе аналізу атрыманага досведу і яго прыкладнага значэння для сучаснага беларускага тэатра. Зрэшты, акурат гэта сярод асноўных задач бачаць і яго арганізатары — Магілёўскі абласны выканаўчы камітэт ды Магілёўскі абласны драматычны тэатр.

Айчынную тэатральную моладзь сёлета прадстаўлялі шэсць калектываў: Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага, Беларускі рэспубліканскі тэатр юнага гледача, Магілёўскі абласны драматычны тэатр, Магілёўскі абласны тэатр драмы і камедыі імя В.І.Дуніна-Марцінкевіча, Карняг-тэатр і Тэатр танца "Karakuli". Як выглядалі яны ў агульным кантэксце ўдзельнікаў форуму? У якіх творчых кірунках сёння рухаюцца маладыя беларускія рэжысёры? І наколькі адэкватна ацэньваюць яны ўласныя творчыя поспехі? Якраз на гэтую тэму важна паразважаць у дачыненні да вынікаў сёлета "M.@rt.кантакту".

"Чалавечыя" колеры без пераадолення

Аснова імпрывізацыі — усё тая ж...

Размову хочацца пачаць са спектакля "Нататкі стомленага рамантыка" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага. Найперш таму, што "акадэмічны" статус міжволі накладвае на сам калектыву пэраабаванні як да выбару матэрыялу — драматычнай асновы пастановкі, — так і да таго відовішча, што прадстаўляецца на сцэне. Дзе "злучаюцца" даўнія расказы "яшчэ несатырыка" Міхайла Задорнава, чыё імя ў афішы відавочна пакліка-

"У сухім астатку"

- **Прыз глядацкіх сімпатый** (па выніках глядацкага галасавання) — "Лафкадзія", Незалежны тэатральны праект (Масква, Расія);
- спецыяльны дыплом "За яркую візуалізацыю біблейскіх вобразаў" — "Сны Маісея", Тэатральная група "Містарыні" (Іерусалім, Ізраіль);
- спецыяльны дыплом "За гарманічны сінтэз пластычнага і драматычнага тэатра" — "Спектакль № 7", Карняг-тэатр (Мінск, Беларусь);
- спецыяльны дыплом "За лепшую ролю другога плана" — **Сафія Райзман** за ролю Анечкі ў спектаклі "Разваліны", Цэнтр драматычнай і рэжысуры імя А.Казанцава і М.Рошчына (Масква, Расія);
- "За лепшую мужчынскую ролю" — **Канстанцін Шалестун** за ролю Вярышыніна ў спектаклі "Тры сястры" Тэатра-студыі "Невялікі драматычны тэатр" (Санкт-Пецярбург, Расія);
- "Лепшы малады акцёр" — **Одзін Ланд Байран і Казімір Ліске** ў спектаклі "Лафкадзія" Незалежнага тэатральнага праекту (Масква, Расія);
- "Лепшая маладая актрыса" — **Марыя Сямёнава** за ролю Ірыны ў спектаклі "Тры сястры" Тэатра-студыі "Невялікі драматычны тэатр" (Санкт-Пецярбург, Расія);
- **Гран-пры форуму** — "Тры сястры" Тэатра-студыі "Невялікі драматычны тэатр" (Санкт-Пецярбург, Расія).

на прыцягнуць інтарэс да спектакля з боку глядацкай аўдыторыі, і маладыя акцёры Горкаўскага тэатра? Акцёрская імпрывізацыя і эцюдны спосаб існавання на сцэне — вось той прынцып, які прапануецца нам у якасці "добра забытага старога", здольнага вярнуць на сцэну атмасферу лёгкасці і нязмушанасці, рамантыкі і шчырасці.

Ды толькі ў самім спектаклі ўсе гэтыя першапачатковыя "вешкі" трансфармуюцца ў сваю... супрацьлегласць: рамантыка падмяняецца інфантыльнасцю як саміх персанажаў спектакля, так і акцёрскага існавання на сцэне, шчырасць "іграецца" з дапамогай выцягнутых са "старых скрыняў" пыльных савецкіх штампаў. А лёгкасць і нязмушанасць выражаецца ў тым, што драматычная аснова — апаўданае Задорнава, цалкам пазбаўленае унутранай драматычнасці, — з рэальнага 15-хвіліннага хронаметражу, неабходнага для яго прачытання "з ліста", расцягваецца на дзве з лішкам гадзіны сцэнічнага часу. Ну, а галоўная "фішка" спектакля — акцёрская імпрывізацыя — пе-

ратвараецца ў набор не надта густоўных поз і гэта ў стылі "Крывога люстэрка", перацягваючы за сабой і ўвесь спектакль у плоскасць эстрадна-забаўляльнага прадстаўлення для пераборлівых выпадковых гледачоў.

Дык што, імпрывізацыйная прырода тэатра сёння сябе вычарпала? Цалкам абверг тое спектакль "Лафкадзія" Незалежнага тэатральнага праекта з Масквы ў рэжысуры Святланы Івановай. Два акцёры, чысты ліст паперы і — кранальна гісторыя пра льва, што распавядаюць нам са сцэны, ператвараюцца ў віртуозную імпрывізацыю. Што ж выклікала глядацкую любоў да пастановкі, здавалася б, надзвычай проста, з пункта гледжання тэхнічнай забяспечанасці? У першую чаргу — тая шчырасць, з якой акцёры пражывалі на сцэне "львіную" гісторыю. А з прафесійнага боку — правільнае разуменне імпрывізацыйнай прыроды тэатральнага мастацтва: не з пазіцыі стварэння акцёрамі "скульптурных кампазіцый", што ілюстравалі б тэкст, як тое атрымалася ў "Нататках стомленага

сін паміж персанажамі, у выніку чаго стасункі паміж імі... "стэрылізуецца" да схематычнага "адзін — прыйшоў, другі — сыхоў, трэцяя — засталася".

Акцёры, разам з рэжысёрам, займаюцца стараннай інтанацыйнай расфарбоўкай тэксту, у выніку чаго само паняцце сцэнічнага дзеяння са спектакля знікае, пакідаючы нам усёго толькі "плоскую" карцінку-агітку, пазбаўленую жывых узаемаадносін між героямі. І сам пафас драматычнага твора — размова пра жыццёвы выбар кожнага чалавека — нівелеецца да банальнасцей.

малодосць, прадэманстраваў стала, дакладна выбудаваў і завершанае вынікі творчай дзейнасці, што, магчыма, у нечым не паралеляцца са звыклымі ўяленнямі пра тое, да якой ступені тэатр мусіць быць "непадобным" і актыўным у дачыненні да гледачоў. Аднак галоўным козырам усіх работ сталася іх мастацкая пераканаўчасць. Ці ж гэта мала?

Прагрэсіўны нямецкі вербацім — пастановка "Над вадой, паддумкамі" тэатра "Марабу", у якой цягам гадзіны падлеткі калашмацілі адно адна-

Яскравым кантрастам "Майму беднаму Марату" ў конкурснай афішы стаўся яшчэ адзін спектакль, што звярнуўся да тэмы блакаднага Ленінграда, — "Разваліны" Цэнтра драматычнай і рэжысуры імя А.Казанцава і М.Рошчына. Радыкальны па сваёй фактуры, спектакль, дзе з кранаюцца факты канібалізму ў тыя гады, не проста выводзіць гледачоў са стану ўнутранай раўнавагі, але на фоне часам паталагічных карцін прымушае ўсё ж задацца пытаннем: ці здольны чалавек усведамляць межы чалавечнасці, якія нельга пераступаць нават тады, калі альтэрнатыва — смерць?

го ў басейне, — па сіле эмацыйнага ўздзеяння і пазнавальнасці сітуацыі застаўся далёка па-за "Спектаклем № 7". А ў супрацьвагу славенскім ружовым чалавечкам з "Электрычнага піцца гарбаты" тэатра "KUD Ljud", чыё імкненне да інтэрактыўу часам выглядала залішне навязлівым, беларускія "Karakuli" ў сваіх "Фарбах" прадэманстравалі, якім чынам гэтыя "чалавечыя" колеры могуць перамяшвацца без дадатковага пераадолення чаго-колічывы.

І яшчэ адной, вельмі важнай, "фарбай" сёлета "M.@rt.кантакт" стаў спектакль гаспадароў фестывалю — Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра — "Гаспадар кавярні" па п'есе Паўла Пражко ў рэжысуры Кацярыны Аверкавай, ролю ў якім выканаў малады акцёр Аляксандр Куляшоў. Не адзін год запар у рамках форуму ідуць размовы пра неабходнасць "з'яднання" прагрэсіўных маладых беларускіх драматургаў

Козыр пераканаўчасці ад беларускага эксперыментальнага тэатра. Ці ж гэтага мала?

рамантыка", а як увасабленне эмацыйнага руху, унутранай дынамікі гісторыі, якая распавядаецца з падмосткаў. Таму і тэкст не проста расфарбоўваецца інтанацыйна ды візуальна, а маладыя акцёры "выдаюць" нам вынік ўласнага пражывання гісторыі персанажа — жывую чалавечую эмоцыю. Апошня ў сучасным тэатры — на вагу золата.

"Бы ў сапраўдным тэатры"

Акурат гэтка думка з'явілася ў маёй галаве, як толькі распачаўся "Мой бедны Марат" Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача. І цягам усяго спектакля ад яе так і не ўдалося пазбаўцца: над пастановкай проста-такі лунаў вэлюм састарэлых прыёмаў, якімі ў пастываенныя часы карысталіся для пастановкі твораў, прысвечаных падзеям Вялікай Айчыннай.

Гісторыя траіх маладых людзей, што сустрэліся ў блакадным Ленінградзе і засталіся вернымі свайму сяброўству на ўсё жыццё, напісаная Аляксеем Арбузавым, у свой час скарыла падмосткі многіх тэатраў былога Савецкага Саюза. Аднак чым прыцягвае яна пакаленне сённяшніх маладых твораў, у чым выяўляе сваю актуальнасць? "Я хацеў бы звярнуцца да тых чыстых узаемаадносін, якія культываваліся ў часы маладосці маіх бацькоў, каб супрацьпаставіць іх зазіллі гламуру і таных шоу", — кажа рэжысёр пастановкі Ягор Лёгкін. І — перапрацоўвае п'есу Арбузава, спрашчаючы, для большай даступнасці маладому пакаленню гледачоў, лініі ўзаемаадно-

Але галоўны інтарэс, што прадстаўляюць для нас "Разваліны", — узор таго, як новае пакаленне тэатральных твораў, не адмаўляючыся ад важных тэм, свядома сыходзіць ад штампаў і "класічных" падыходаў да ваеннай тэмы, якія ўжо некалькі дзесяцігоддзяў таму страцілі актуальнасць. Усведамленне таго, хто сёння ў маладзёжным зале, вымагае і адпаведнай інтанацыйнай размовы. І пэўны радыкалізм сцэнічнай мовы, за кошт якога тэатру ўдаецца скалыхнуць нават самага цынічна настроенага гледача, — таксама нагода, каб праўнаць канчатковы эффект ад спектакля з тым, што мы маем пасля "лагодных" пастановак кшталту "Майго беднага Марата".

Эксперымент — удалы

Зрэшты, варта адзначыць, што айчыннае маладзёжнае тэатральнае палітра была прадстаўлена не толькі адным — рэпертуарным — тыпам тэатра. На фоне традыцыйных спектакляў кшталту "Страцім-Лебедзя" Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В.І.Дуніна-Марцінкевіча фестывальна публіка пабачыла і пастановкі альтэрнатыўных маладзёжных калектываў, якія існуюць па-за традыцыйнай прасторай. Гэта і Тэатр танца "Karakuli" Вольты Лабоўкінай, што працуе ў галіне сучаснай харэаграфіі, з мініяцюрамі "Не" і "Фарбы", і, канешне ж, Карняг-тэатр, які прывёз сваю работу мінулага сезона — "Спектакль № 7". Кожны з калектываў, нягледзячы на

і рэжысёраў. А па выніках мінулага фестывалю Міністэрства культуры краіны прыняло рашэнне аказаць мэтавую падтрымку менавіта ў рэалізацыі такога нацыянальнага маладзёжнага праекта. У тым ліку і для таго, каб стварыць дадатковую зацікаўленасць для маладых твораў працаваць на айчыннай тэатральнай прасторы.

Эксперыментальную работу магіляўчан можна смела назваць удалым крокам у гэтым кірунку, які, хацелася б спадзявацца, падштурхне і іншыя нашы тэатры да працы з актуальнымі беларускімі драматургамі. Прынамсі, спектакль "Гаспадар кавярні" выклікаў не проста жывы інтарэс у маладзёжнай аўдыторыі форуму, але і лёг яшчэ адной важкай цаглінкай у падмурак развіцця ў нашай краіне тэатральнага працэсу, альтэрнатыўнага (ці паралельнага — каму як падабаецца) рэпертуарнаму. А яго неабходнасць сёння ўжо не падлягае сумненню, бо толькі здаровае канкурэцыйнае права быць "уладаром дум" здольна падштурхоўваць рэжысёраў да стварэння па-сапраўднаму яркіх спектакляў-падзеяў, якіх чакаюць не толькі крытыкі, але і ўсе тыя, хто любіць тэатр.

Таццяна КОМАНОВА, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Магілёў — Мінск
На здымках: сцэны са спектакляў "Гаспадар кавярні", "Спектакль № 7" і "Лафкадзія".
Фота Яўгеніі АЛЕФІРЭНКА

Аркестр на ўсе часы

Камертон

"Бо мы адбіраем — самае лепшае"

Зала Белдзяржфілармоніі прымала гэтым тыднем "Шлягеры на ўсе часы" — музычны праект, які штогод ладзіць Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі на чале з народнымі артыстамі краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам. Чатырохдзённы юбілейны канцэрт калектыву, якому сёлета споўнілася 25.

Сёння моладзь, здараецца, імкнецца слухаць і выконваць толькі "свае" песні, часта — непрафесійныя. І, бывае, зусім не цікавіцца тым, што было створана раней, што робяць сапраўдныя прафесіяналы. Калі ж спяваюць маладыя салісты нашага аркестра, гэта для многіх становіцца сапраўдным адкрыццём, бо мы адбіраем — самае лепшае. І замаўляем новыя творы, да якіх таксама ставімся вельмі сур'ёзна. Пасля цяперашніх канцэртаў да мяне падыходзіла шмат публікі. Асабліва прыемна, што гэта была і моладзь — таксама са словамі

— Асноўныя святкаванні юбілею, — выдаў некаторыя сакрэты Міхаіл Якаўлевіч, — адбудуцца на "Славянскім базары ў Віцебску". Сольны канцэрт аркестра там так і будзе называцца: "Нам 25! І ўсё пачынаецца з пачатку". Прыедуць многія зоркі, з якімі мы працавалі. А зараз галоўнае — каб былі ўгаданы ўсе, хто спрычыніўся да гадоў станаўлення і развіцця калектыву: кампазітар Ігар Палівода, піяністы Анатоль Гілевіч, Аркадзь Эскін, скрыпач Леанід Знак, якіх ужо няма з намі. Мая вялікая ўдзячнасць — цяперашнім музыкантам: трубачу Валерыю Шчырыцы, гітарыстам Уладзіміру Ткачэнку, Сяргею Анцішыну, ударніку Вадзіму Чайкову, скрыпачкам Ніне Лушчынскай, Алене Навуменка, канцэртмайстрам груп Дзмітрыю Ціхановічу, Дзмітрыю Шапалаву, Уладзіміру Ксёндзу, Святане Іванюковіч, Аляксандру Каліноўскаму, нашай вакальнай групе на чале з Аляксандрам Дзюмінным. Салістаў жа ўвогуле дзевяццацца пералічваць усіх — пачынаючы, вядома, з народнага артыста Беларусі Мікалая Скорыкава. Я таму і вырашыў весці гэтую праграму сам, каб угадаць усіх добрымі словамі. І, карыстаючыся момантам, шырэй распавесці пра тое, чым мы займаемся. Галоўная наша задача — папулярываць беларускую музыку. Таму ў дадзены канцэрт мы ўключылі і прэм'еру песні Эдуарда Зарыцкага да 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы.

Увогуле, прынцып адбору — вельмі важны ў мастацтве. Ён найпрост звязаны і з іншай лініяй — арганізацыяй сучаснага творчага працэсу.

На здымку: мастра Фінберг (злева) пад час аднаго з канцэртаў праекта. Фота Юрыя ІВАНОВА

Пасля вернісажу

"Ціхі" жанр

"Сямейны" жанр... Фармальна такога, можна сказаць, інтымнага, жанру жывапісу не існуе...

лерэі твораў майстра працуе выстаўка пад простаю назвай "Мая сям'я". Дарэчы, яго самая першая работа, якая экспанавалася на Усеаўскай выстаўцы "Мастацтва — дзецям", мела назву "Мацярынства".

Выстаўка, складзеная з 40 твораў, размясцілася ў дзвюх залах: цудоўныя вобразы радні і сваякоў мы бачым у групавых партрэтах, у партрэтах пагрудных і паясных, партрэтах у інтэр'еры і на фоне пейзажу, фігурных партрэтах.

Гэтая экспазіцыя — пачатак серыі творчых акцый на парозе святкавання ў лютым 2013-га 90-годдзя Леаніда Дзмітрыевіча, для каго мастацтва і Радзіма, мастацтва і грамадства, мастацтва і сям'я — адзінае непарыўнае цэлае.

Б.К.

Л.Шчымяляў. "Добрай раніцы, хлопчыкі!"

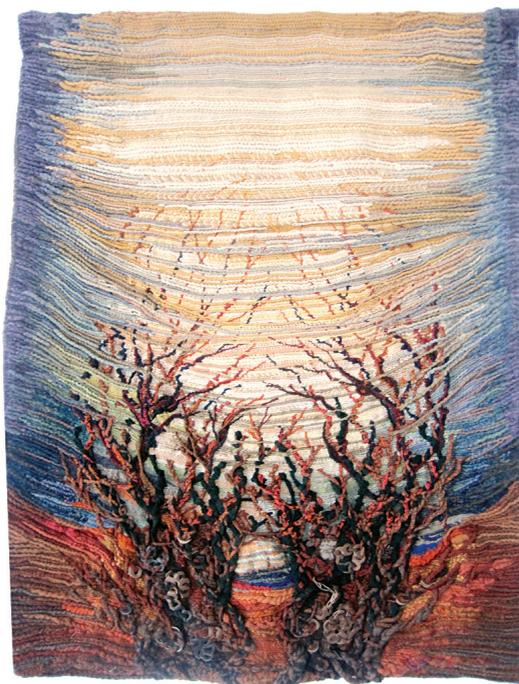

Л.Пятруль. З серыі "Сказ пра бульбу". "Ля капца" — Асноўнае развіцця нашага габелена — у арганічным спалучэнні нацыянальных традыцый з вопытам айчынай і сусветнай мастацкай культуры. Беларускаму адроджанаму габелену ўсяго некалькі дзясяткаў гадоў. Тэрмін для развіцця такога мастацтва вельмі малы. Між тым, можна смела лічыць, што ў нас ужо існуе нацыянальная школа габелену, якая арганічна абаяраецца на трывалы гістарычны грунт. Нездарма спакон вякоў ткацтва было адным з асноўных рамястваў беларусаў. Яны дасягалі ў гэтай справе надзвычайнага майстэрства. А што да прафесійнага нацыянальнага габелена, дык яго гісторыя сягае ў XVII — XVIII стст.

Мастыхін

Габелен — рэч з характарам...

"Повязь" у "Каляровай нізцы"

С.Абрамовіч. "Прарастанне".

Аднак на пачатку XIX ст. вытворчасць гэтай прыйшла ў заняпад. І толькі праз паўтара стагоддзя пачалося адраджэнне нацыянальнага габелена. Яго піянерамі сталі А.Кішчанка, Г.Гаркуноў, А.Бельцюкова, а потым — выпускнікі БДТМІ. У выніку інтэнсіўных пошукаў 1970 — 80-х наша габеленавае мастацтва, нароўні з прыбалтыйскім, ішло ў авангардзе ўсяго савецкага ДПМ — як "станковага" выставачнага, так і манументальнага, інтэр'ернага.

Габелен і сёння працягвае сваё жыццё, хаця ў гэтай галіне дадалася вельмі шмат новых праблем, звязаных у асноўным, з недастатковым попытам на яго. Таму ёсць і аб'ектыўныя, і суб'ектыўныя прычыны. Аднак самае цікавае ў тым, што калектыву майстроў габелена не змяняецца, а, наадварот, павялічваецца! І пра тое яскрава сведчаць дзве незалежныя адна ад адной выстаўкі габелена, якія амаль адначасова адкрыліся ў галерэі "Універсітэт культуры" і ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Абедзве выстаўкі — розныя, але іх аб'ядноўвае тое, што творы выкананы спосабам ручнога ткацтва з шырокім дыяпазонам вобразных рашэнняў, пры гэтым значна пашырана кола матэрыялаў, выкарыстана розная пража — ваўняная, ільняная, сінтэтычная. Шмат эксперыментаў у тэхналогіі. Ды і тэмы, шчыра кажучы, — даўно знаёмыя, звыклія, "нашы": прырода — чаргаванне пор года, — урадлівасць і шчодрасць зямлі; народныя святы, экалогія, гісторыя і сучаснасць, звязаныя з неўміручай культурнай спадчынай народа, з марай пра будучае, з хараством свету, у якім мы жывём.

Сюжэт амаль каралеўскі

"Повязь". Гэтая экспазіцыя, канешне ж — "ад" Людмілы Пятруль, якая праз паўгода адзначыць свой юбілей. Яна скончыла БДТМІ і цягам вось ужо 40 гадоў удзельнічае ў выстаўках са сваімі цікавымі габеленамі. Шмат з іх

увайшло ў "залаты фонд" беларускага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Глядач памятае такія яе тканяны кампазіцыі, як "Лёс", "Блукане па раі", "Муза", "Яблыня 1941 г.", "Памяці дзядоў маіх", "Сугучнасць", "Летні дождж", "Трыялет", цыклы "Сказ пра бульбу" і "Апокрыф".

Некаторыя з іх, як і зусім нядаўна зробленыя "рымэйкі" карцін М.Шагала і К.Малевіча, таксама "гукі памяці" экспануюцца на дадзенай выстаўцы. Але "фішка" экспазіцыі ў тым, што Людміла поруч з уласнымі работамі прадставіла амаль 20 твораў сваіх таленавітых вучняў, якіх яна выхавала, працуючы ў сталічнай Дзіцячай музычна-мастацкай школе № 1.

Выстаўка "Повязь" — гэта сапраўды шматбаковае выяўленне сувязі, злучэння, працягу, перапляцення. Як — у габелене. Повязь ніцэй у розныя прасторавыя і плоскасныя структуры, повязь народных традыцый ручнога ткацтва і "сюжэтных" каралеўскіх шпалер часоў Людовіка XIV (творы Жылья Габелена), повязь жывапісу, графікі і тэкставых тэхналогій, повязь пакаленняў праз перадачу ў сённяшні дзень ведаў і вопыту, здабытых школай беларускага габелена. Гэтую "повязь" разумеюць таленавітыя выхаванцы Людмілы Пятруль, якія ўжо знайшлі сваё месца ў жыцці, а таксама

тыя, хто яшчэ вучыцца спазнаваць таямніцы шпалернага мастацтва: Ю.Зеляная, Н.Прылепіна, Л.Калеснікова-Ількевец, В.Конева, А.Зайко, Н.Арсенцева, Г.Нічыпаровіч, Д.Піцко, А.Карпенка, Н.Скрыпчанка ды іншыя маладыя творцы.

Кожная нізка — з вясёлкі

Другая выстаўка — "Каляровая нізка" — своеасаблівы працяг леташняга праекта "Цаца ёсць Цаца". Так бы моўціць, групавае, зробленае з рэтраспекцыі (новых твораў зусім мала), і таму большасць габеленаў мне знаёмая. Прадстаўлены, мабыць, "свет" сучаснага беларускага габелена: А.Нечыпаловіч, Н.Суховерхава, Л.Пуцэйка, Г.Крываблочкия, Л.Густава, Т.Белавусава-Пятроўская, В.Крывашэва, С.Абрамовіч і іншыя "зоркі" габелена.

Сапраўды, нацыянальны габелен, што б там ні казалі, жыве і развіваецца! Практычна ўсе творы выстаўкі грунтуюцца на фундаменце традыцый народнага ўзорнага ткацтва, дзе кожная нітка падпарадкавана задуме, ідэі аўтара. Што і казаць, габелен — штучная рэч, якая валодае ўласным

Т.Цітова, К.Марзоль. "Купальскае сонца".

характарам. Цеплыню ж, дададзенаму аўтарамі, я пабачыў у тканых карцінах "Прарастанне" С.Абрамовіч, "Прыехала Каляда" Н.Суховерхавай, "Цуд-дрэва" Г.Крываблочкия, "Крыніца" В.Блінцовай, "Град срэбны" Л.Кірылавай. Ёсць тут і цікавыя бацькі М.Голубевай.

Што я яшчэ хачу падкрэсліць? Для большасці аўтараў само ткацтва, сама структура тканіны з'яўляюцца носьбітамі вобразнага зместу, дзе выяўленне тэмы дасягаецца не за кошт стылізацыі выяўленчых форм, а за кошт самой сістэмы ткацтва, "паводзіл" і ўласцівасцей матэрыялаў, якія кіруюць творчым працэсам.

Нашы майстры ў дастатковай ступені валодаюць "таямніцай" габеленавай ніткі. Усё, што знаходзіць адбітак у найлепшых творах экспазіцыі, носіць глыбока асабісты характар. Гэта іх, аўтараў, асабістая радасць і асабісты боль, іх сумневы і перакананні, іх спробы па-новаму адказаць на адвечныя пытанні: хто мы? Адкуль і куды ідзем? Ці ж не гэта галоўнае ў нашым, беларускім, мастацтве?..

Барыс КРЭПАК

Прэм'ера Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра — оперэта Флегара "Граф Люксембург", якую ў закулісі любіць называюць "Люксам", — ураўнавалася па кошце білетаў з колішняй "Блакiтнай камейі" К.Брэйтбурга. Непараўнальна паводле мастацкіх якасцей і ўжо па саміх сваіх жанрах, абодва спектаклі можна назваць "сеткавымі"...

"Сеткавыя" пастаноўкі — гэта амаль ідэнтычныя па рэжысуры, сцэнаграфіі, харэаграфіі і іншых складніках "квазіпераносы" спектакля з адной сцэны на іншую. "Квазі-" — таму што тыя або іншыя дэталі змяняюцца. Асабліва калі гэтым займаецца рэжысёр Сусанна Цырук. Для яе наш "Граф Люксембург" — не першы. Той, што яна паставіла ў Іркуцку ў верасні

Аляксандр Асіпец малое Князя Базі-нэлі ўсім суквеццем фарбаў, назапашаных у іншых спектаклях. Затое Андрэй Марозаў у гэтай жа ролі — цалкам "белы ліст", карціна на якой ўзнікае на вачах, прычым абсалютна свежай, нязвычайнай пластыкай. Чаго каштуюць хаця б узнятыя ўгару "лебядзінныя" рукі з вялізнымі далонямі-лапатамі ці балетны "напаўшпагат", ці "кульбіты шчасця" пасля чарговых прынятых таблетак. Нават думка ўзнікае: можа, герою папраўдзе зусім не 68, і ён толькі дурыць усім галаву сваім прыдуманым узростам?

Яркай атрымалася і так званая пара характарных герояў. Больш спрактыкаваны Сяргей Спруць уявіў свайго Армана гэтакім "простым хлопцам", крыху з хітрынкай. Пачатковец Анзор Алімір-зоеў, які спявае так, што заслушаешся, надаў свайму персанажу шчырасць, адухоўленасць мастака, апанаванага беспаспяховым імкненнем надзець

рыцца, бо яны "завісаюць" паміж тонкім псіхалагічным тэатрам (а менавіта такой паўставала нававенская аперэта на нашай сцэне, калі герою ўвасаблялі Наталля Гайда і Рыгор Харык) і карнавальна-настаўнае іншым складам мыслення і жыцця.

Карнавальнасці сцэнічных строяў так і хочацца дадаць сакавітасці, насычанасці адценняў, зграбнасці сілуэтаў. Сцэнаграфія ж Любові Сідзельнікавай, наадварот, пераўзышла ўсе ранейшыя варыянты іншых мастакоў. Ты ж самія абрысы, прадрыкаваныя рэжысёрскай канцэпцыяй. Зніклі многія дэталі інтэр'ераў, элементы дэкору "а-ля рэалізм", затое моцік стаў вышэйшы ды прыгажэйшы, дадаліся рамантычныя літары — у сцэнічнай прасторы з'явілася больш паветра і цеглыні, якая, бы жывая істота, пачала дыхаць.

Рэжысура Сусанны Цырук неад'емная ад яе новай аўтарскай версіі "Графа Люксембурга", што закранула не

Бамонд: опера, балет

"Люкс" і маркетынг

Што набывае і страчвае пастаноўка ў "сетцы"?

2010-га, цяпер намінаваны на прэстыжную расійскую тэатральную прэмію "Залатая маска" — і як спектакль цалкам, і як рэжысёрская работа. Цікава, што дзесяцігоддзе таму "Граф Люксембург" ужо спрабаваў "прымерыць" "...Маску" — праўда, беспаспяхова. Але гэта быў зусім іншы спектакль: Рыгора Дзіцяткоўскага ў Новасібірску. З нашым яго яднала хіба адно: спевы баранесы Клемянціны не па-руску, а па-нямецку. А яшчэ тое, што ў ім удзельнічаў наш Дзяніс Нямцоў.

Але пакінем параўнанні: нават калі Цырук цалкам перанесла б спектакль, адметнасць нашага — ужо ў яго маладзёжнасці. І калі партыю Рэнэ Люксембурга студэнты кансерваторыі, здаралася, спявалі і раней, дык ніводная з пастановак, пачынаючы з прэм'еры 1909 года, не ўскладала, як наша, на моладзь ролі старых. Клемянціна Вікторыі Жбанковай-Стрыганковай — не з'едліва-ўпартая бой-баба, а гэткае гарэзлівае, у меру шкадлівае "дзіця", абсалютна натуральнае ў сваіх учынках, якое разумее ўласную ўсёдазваленасць і патрабуе выканання сваіх капрываў. Ну, а камандныя ноткі ў дачыненні да мужчын — жартоўная дэманстрацыя ўмення самой будаваць свой лёс. Ці не гэтым займаюцца і астатнія гераіні оперэты?

на сябе маску бестурботнасці. Вельмі пластычнай, абсалютна натуральнай у паводзінах паўстала Жульета, цудоўна ўвасобленая як прызванай Лесяй Лют, так і нядаўна прынятай у трупу Ірынай Кучынскай.

Каларытна глядзелася тройца памагатых князя, сярод якой асабліва смешнымі, як і мае быць, выглядалі ўлюбёнец публікі Дзяніс Нямцоў (ён стаў уладальнікам унутрытэатральнага Прыва глядацкіх сімпатый) і малады артыст хору Дзмітрый Філіповіч.

З лірычнымі ж героямі аказалася не ўсё так проста. У адных салістаў — праблемы з голасам, у іншых — з дыкцыяй, камусці не хапае адчування

тэатральнай, а не канцэртнай сцэны, хтосьці надта хвалюецца... А галоўнае — у іх каханне штосьці не ве-

толькі ўласна лібрэта, але і музыку, куды дадаліся іншыя хіты Флегара — з той жа "Вясёлай удавы". Узнік і дасціпны "нямы рэпартаж" аб замежным падарожжы сяброў. Танцавальнасць нававенскай оперэты падкрэслена значнасцю балетна-пластычных мізансцен — часцей парадыйных (харэограф — Аляксандра Ціхамірава). Аркестр на чале з Алегам Лесунюком, незадоўга да прэм'еры пашыраны новымі музыкантамі, гучыць вельмі прыстойна. Сюды б яшчэ добрую гукарэжысуру!

Дык што нам дасць "сеткавая" пастаноўка? Магчымаць абменаў артыстамі. "Граф Люксембург" уключаны ў праграму Тэатральнага мастацтва "Наталля Гайда запрашае", які пройдзе ў нашым тэатры 17 — 21 красавіка. З Іркуцка прыедуць Уладзімір Якаўлеў (князь Базі-нэлі) і Аляксандра Гарашчук (Жульета). Мо і нашы артысты потым пагастралююць? І ў выніку такіх "поглядаў збоку" спектакль набудзе, нарэшце, тую нябачную "нітку люрэксу", без якой дасканалая быццам бы задума пакуль не зазьяла стэльнасцю і бездакорнасцю...

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Што вызначае "фактура"?

Форма, мэта і мобілі

Дызайнерскі ход

арт-дывайне, каб Леў Іванавіч задумаў сістэматызаваць свой творчы і выкладчыцкі досвед у выглядзе кнігі.

Лагічна дапаўняюць візуальны шэраг медалі, выкананыя аўтарам у гонар падзей і постацей нацыянальнай гісторыі — Максіма Багдановіча, Тадэвуша Касцюшкі, Язэпа Драздовіча, а таксама планкеткі, прысвечаныя помнікам архітэктуры Беларусі. Справа ў тым, што ў скульптураў "найвышэйшым пілотажам" часцяком лічыцца не манумент, а мініяцюра. У дадзеным выпадку экспазіцыя тых жа медалёў — дэманстрацыя майстэрства. А яшчэ — дывайнерскага ўмення працаваць "у прапанаваных умовах" замоўленай тэматыкі.

Думаю, гэтую выстаўку Леў Талбузін зрабіў для сябе — каб падсумаваць, асэнсаваць, зрабіць высновы. Але яна атрымалася патрэбнай найперш для студэнтаў Акадэміі. У "ветэрана" беларускага дывайну можна павучыцца вернасці прафесіі і творчым прынцыпам.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ
На здымку: адна з дызайнерскіх работ Льва Талбузіна.

Галерэя "Акадэмія" Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў спецыялізуецца на паказе мастацтва, якое вынікае з логікі навучальнага працэсу.

30 сакавіка тут адкрылася персанальная выстаўка, прымаркаваная да 70-годдзя выкладчыка факультэта дывайну БДАМ Льва Талбузіна.

Паводле адукацыі я — дывайнер, і ў другой палове 1970-х мне пашчасціла вучыцца менавіта ў Талбузіна. Памятаю, што ягонае разуменне дывайну як спецыфічнай творчай дзейнасці

прычынова адрознівалася ад дамінуючай канцэпцыі, згодна з якой дывайнер — найперш канструктар, а ўжо потым — мастак. Талбузін жа лічыў наадварот: калі рэч прыгожая, значыць яна — функцыянальная. А форма — дык увогуле самадастатковая. Цяпер так мяркуюць многія, і называецца гэта "арт-дывайнам". Выстаўку ў "Акадэміі" аўтар назваў "Мэта і форма". Форма — як выніковы прадукт творчага працэсу і як з'ява метафізічная. Аснову экспазіцыі складаюць узоры "чыстай" форматворчасці: аб'ёмы, фактуры, рухомыя кампазіцыі — мобілі. Выявы гэтых экспанатаў маглі б стаць ілюстрацыямі да падручніка па

Раскадроўка

Мінулы год стаў "ураджайным" для кінематаграфістаў студыі "Летапіс". Позірк рэжысёраў скіраваны ў мінулае зямлі, да яе выбітных сыноў. Сёння "К" прапануе агляд стужак, створаных на "Летапісе" менавіта маладымі, але даволі вопытнымі рэжысёрамі. Прычым падышлі яны да справы — па-рознаму.

"Летапіс"ныя стужкі: на чым полі гульня?

На экране — "водар часу"?

Кадр з фільма "Старажытнае слова" Лёс Міхала Баброўскага

Дакументалістаў доўгі час успрымалі выключна як хранікёраў, але калі функцыі хронікі канчаткова ўзяло на сябе тэлебачанне, стала зразумела: фіксуючы знешні адбітак падзеі, яно не ў стане захаваць эмацыяны малюнак мінулага. Гістарычныя падзеі і постаці, такім чынам, у бачанні тэлевізійных журналістаў і рэжысёраў, уяўляюць з сябе, збольшага, пералік фактаў, навізаных на храналагічную шкалу. Масавы глядач, на каго, у ідэале, павінны арыентавацца кінематаграфісты, выбірае зусім іншае. Папулярныя даследаванні па гісторыі падобныя цяпер да прыгодніцкіх раманнаў — і па змесце, і па афармленні. А гістарычныя постаці на старонках такіх выданняў усё часцей нагадваюць персанажаў мастацкай літаратуры.

Менавіта з гэтай прычыны да аматара гісторыі вельмі складана звяртацца з экрана ў традыцыйнай манеры "кніжкі з малюнкамі", агучанай дыктарам. Якасная гістарычная дакументалістыка ў сучасных умовах "інфляцыйна глядацкай увагі" павінна адначасова радаваць і адукоўваць, што, зразумела, залежыць ад выбару дакладнай формы.

Навуковы дэтэжтыў

Карціна сцэнарыста Уладзіміра Мароза і рэжысёра Юрыя Цімафеева "Старажытнае слова. Лёс Міхала Баброўскага" расставядае пра постаць выбітнага навукоўца, які жыў і працаваў у першай палове XIX стагоддзя. Стужка — сапраўдны навуковы дэтэжтыў, падзеі якога пачынаюцца ў славенскай Любляне, працягваюцца ў Варшаве, Санкт-Пецярбургу, на Беласточчыне — ва ўсіх тых гарадах і мясцінах, дзе жыў і працаваў знакаміты (але, на жаль, не на Беларусі) першаадкрывальнік і даследчык легендарнага Супрасьскага кодэкса.

Кадр за кадрам глядач складае захапляльную мазаіку з фактаў ды сведчанняў. Прычым адразу дзюх гісторыі: жыццё і складанага лёсу Міхала Баброўскага — святара, навукоўца, удзельніка віленскіх гурткоў першай трэці XIX стагоддзя, і лёсу помніка старажытнаславянскага пісьменства. Даследчыкі трох славянскіх краін распавядаюць пра жыццёвыя шляхі Міхала Баброўскага і пра яго галоўнае адкрыццё, што было зроблена ў манастырскіх бібліятэках.

У рэжысёра Юрыя Цімафеева ў дадзеным выпадку атрымаўся цікавы прыклад гістарычнага нарыса з элементамі мастацкага разважання. Ігравыя ўстаўкі з запісанымі дыктарам вытрымкамі з лістоў і дзённікаў Міхала Баброўскага ствараюць неабходны эмацыяны настрой. Насычаная інфармацыя і сапраўды жывая карціна ўздзейнічае і эмацыяна, і інтэлектуальна. Здымачная група вырашыла праблему адсутнасці візуальнага матэрыялу, наведваючы максімум мясцін, звязаных з тэмай

аповеду. Напрыклад, каштоўнасць Супрасьскага кодэкса для агульначалавечай культуры падкрэслена падрабязнай і, здавалася б, доўгай дэманстрацыяй сейфаў, у якіх захоўваюцца яго асобныя сшыткі ў Варшаве і Любляне, мер бяспекі, з якімі лісты Кодэкса паказваюцца ў самых выключных выпадках.

Сама сутнасць руглівай дзейнасці Баброўскага ўвасоблена праз паказ віленскіх ды жыровіцкіх муроў, што амаль не змяніліся за апошнія два стагоддзі. Дзякуючы прафесійнаму мантажу, вельмі якаснай аператарскай рабоце Сяргея Мілешкіна, карціна робіцца вількае ўражанне і, безумоўна, з'яўляецца адной з лепшых у сваім родзе за апошні час у нашым кіно.

А можа... асацыяцыі?

Стужка ж Яўгена Сяцко "Вытокі. Браніслаў Эпімах-Шыпіла", сцэнарый якой створаны ў сааўтарстве з Ганнай Запартыка, расставядае пра культурнага дзеяча, што жыў на сто гадоў пазней за героя вышэйзгаданага фільма.

У адрозненне ад калег, стваральнікі дадзенай стужкі абралі формай свайго аповеду якраз "падарожжа" па храналагічнай шкале. Аператар Аляксандр Уласаў, паўнапраўны сааўтар карціны, прапанаваў глядачу выбітны візуальны рад. Скажам, Браніслаў Эпімах-Шыпіла значны перыяд свайго жыцця правёў у Санкт-Пецярбургу. І горад у стужцы ўвасобіўся праз кадры з выявай архітэктурнай класікі Паўночнай Пальміры. У асноўным на фоне такога відэарада ідзе аповед пра лёс Эпімах-Шыпілы.

Але, нягледзячы на зместаўнасць, у тым ліку — праз слова экспертаў, якія часта з'яўляюцца ў кадры, стужцы "Вытокі. Браніслаў Эпімах-Шыпіла" не стае менавіта мастацкіх якасцей, якія маглі б ператварыць выкладзены ў дыктарскім закардавым тэксце дыдактычны матэрыял у нешта большае. Карціна атрымалася занадта ілюстратыўнай: для паўнаважнага гістарычнага відэанарысу ёй не хапае падрабязнасцей, а для мастацкага эсэ — вобразнасці.

Магчыма, аўтарам варта было пайсці па пэўную рыўку і "згуляць" на тэлевізійным полі: увесці ў кадр асобу вядучага, з якім мог бы асацыяваць сябе глядач, больш уважліва "прайсціся" аб'ектывам па матэрыяльных сведчаннях эпохі. Прынамсі, тэлефармат у дадзеным выпадку напрошваецца сам сабой. Тым больш, што аўтары актыўна карысталіся яго элементамі: дыктарскім тэкстам ды вялікімі па памерах інтэр'ю-"сінхронамі". Ці не варта настурным разам пайсці далей і абраць распаўсюджаны фармат, якім у свой час пачаў карыстацца на постсавецкім тэлебачанні Леанід Парфёнаў?

Антон СІДАРЭНКА

Пра тое, што ў сістэме фінансавання айчыннага кіно адбываюцца змены, «К» пісала неаднаразова цягам мінулага года. Сапраўды, з дапамогай адпаведных заканадаўчых захадаў, якія з 2012-га ўступілі ў сілу, Беларусь, хочацца думаць, распачынае новую эпоху кінавытворчасці. Эпоху, у якой апрача звыклых «гульцоў» у выглядзе «Беларусьфільма» і «Белвідэацэнтра» павінны з'явіцца і іншыя, а дзяржаўныя кінавытворцы пачнуць працаваць па правілах, што дапамогуць ім стаць больш канкурэнтаздольнымі ў вачах глядачоў і пракатчыкаў. А змена папярэднічала вялікай падрыхтоўчай працы, якая распачалася яшчэ восенню 2010 года, адразу пасля нарады ў Кіраўніка дзяржавы, прысвечанай праблемам пытанням развіцця айчыннай кінасферы. «К» прапануе разгледзець асноўныя моманты змяненняў, што ўступілі ў сілу, і даведацца, ці гатовы самі беларускія кінематаграфісты да працы ў новай сітуацыі.

ры культуры і інфармацыі», арганізацыі, што займаюцца вытворчасцю, распаўсюджваннем і дэманстрацыяй кіна-, відэафільмаў, пазбаўлены ад неабходнасці выплаты пэўных відаў падаткаў.

Усе гэтыя заканадаўчыя захады, безумоўна, павінны прывесці да таго, чаго вельмі не хапала беларускаму кіно ў папярэднія гады: з'яўленню канкурэнтнага вытворчага асяроддзя, што, па ідэі, і надаць імпульс развіццю кінапрацы. Галоўная змена, якая адбылася ў нашым кіно пасля прыняцця вышэйгаданных нарматыўных актаў, — бюджэтныя сродкі цяпер могуць паступаць на падтрымку праектаў не толькі дзяржаўных устаноў, але і арганізацый іншай формы ўласнасці. Гэта значыць, любая прыватная кінакампанія з нашай краіны, пры выкананні пэўных правілаў, можа прэтэндаваць на атрыманне бюджэтнага фінансавання, банкаўскіх крэдытаў і нават кампенсацый ўкладзеных у кінавытворчасць асабістых сродкаў. Зразумела, пры гэтым дзяржава стане і надалей пільна кантраляваць развіццё кінапрацы. Але выконваць прадзюсарскія функцыі, адказваць за канчатковы творчы

дырэктара Дэпартаменту па кінематаграфіі Міністэрства культуры краіны Святлана Шыцікава. — Што ж да Адкрытага рэспубліканскага конкурсу на лепшы кінапраект, то ён праводзіцца ў мэтах павышэння ролі нацыянальнай кінематаграфіі ў сацыяльна-культурным жыцці грамадства і ў мэтах захавання ды развіцця традыцый нацыянальнага кінематографа. Вельмі спадзяёмся, што ён дапаможа павысіць мастацкі ўзровень фільмаў і іх відовыя патэнцыялы, а таксама стымулюе сумесную вытворчасць, бо мы надзвычай зацікаўлены ў супрацоўніцтве з прыватнымі кампаніямі і замежнымі партнёрамі. Такім чынам, менавіта конкурс можа стаць яшчэ адным крокам да развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы кіно краіны. Паводле ўмоў, конкурс павінен праводзіцца не менш, чым раз на год. Мы ж плануем праводзіць яго двойчы на год...

Што да ўмоў саборніцтва, то яны, па зразумелых прычынах, — даволі жорсткія, бо разлічаны, у першую чаргу, на тыя кампаніі-вытворцы, што ўжо маюць арганізацыйны вопыт і настроены на сур'ёзную працу. Мяркуюць самі. Патэнцыйныя ўдзельнікі павінны адпавядаць пэўным

Менавіта члены камісіі конкурсу (сярод іх — не толькі прадзюсары, сцэнарысты, рэжысёры тэатра і кіно, акцёры, рэдактары, кіназнаўцы, мастацтвазнаўцы, прадстаўнікі тэлеканалаў, кінавідэапракату, дзяржаўных і прыватных кінавытворчых структур, але і прадстаўнікі Міністэрства культуры, Міністэрства інфармацыі ды Міністэрства фінансаў краіны) маюць вызначыць і памер дзяржаўнай падтрымкі праектаў. Вядома, што дзяржава будзе выдаткоўваць да 70% сродкаў, неабходных для вытворчасці ігравых стужак, да 100% — неігравых і анімацыйных, у тым ліку дэбютных, карцін для дзяцей і юнацтва, а таксама фільмаў са статусам нацыянальных кінапраектаў.

Пераможца атрымае ўсё?

Дарэчы, у гэтым годзе на кінавытворчасць у нашай краіне выдаткавана сума, эквівалентная 10 млн. долараў ЗША. Пра тое было паведамлена на сустрэчы з журналістамі ў Міністэрстве культуры з нагоды ўступлення ў сілу змен у заканадаўстве. Сума даволі значная, калі ўлічыць, што бюджэт сярэдняга ігравога фільма на постсавецкай прасторы знаходзіцца ў межах 1,5 млн. долараў. Але вы-

тэрэтычна здоліць канкураваць з «Беларусьфільмамі», за якім стаяць вялікія арганізацыйныя і матэрыяльныя рэсурсы. Але сама магчымасць саборніцтва з нацыянальнымі брэндамі натхняе некаторых патэнцыйных кінавытворцаў.

— Я не згодны з тым, што невялікія кампаніі не здоліць стварыць канкурэнцыі буйным дзяржаўным студыям, — лічыць прадзюсар Уладзімір Максімкаў, кіраўнік прыватнага тэлевізійнага медыя-холдынгу. — Што да матэрыяльнага боку, то, канешне ж, саборнічаць будзе цяжка, аднак галоўнае ў кіно — гэта творчы патэнцыял, а вось ён дакладна ніколі не залежыць ад памеру арганізацыі, і маладыя невялікія кампаніі могуць тут даць фору нават самым буйным і вопытным...

Зрэшты, адна з асноўных задач конкурсу якраз і заключаецца ў тым, каб адкрываць новыя імёны. Заяўляецца, што дзяржава будзе цалкам фінансавана да двух дэбютаў у год.

— І мяне як дырэктара студыі прываблівае менавіта магчымасць працаваць з маладымі, — кажа Алег Сільвановіч. — Ва ўсялякім выпадку, гэта — новыя падыходы да кінавытворчасці, выхад нашай краіны на

Як будзе выглядаць схема дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы айчыннага кіно?

Кіназмены да лепшага: пас на амбіцыйных і актыўных

Дзяржава гарантуе

Практычна ва ўсіх краінах свету дзяржаўны бюджэт з'яўляецца галоўнай крыніцай фінансавання кінавытворчасці. Беларусь тут — не выключэнне. Але з 1 студзеня бягучага года ў сілу ўступіў Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 567 «Аб мерах па дзяржаўнай падтрымцы і стымуляванні развіцця кінематографа». Згодна з ім, дзяржаўнае фінансаванне айчыннай кінавытворчасці набывае пэўныя рысы, якія павінны садзейнічаць павелічэнню глядацкай запатрабаванасці і эканамічнай эфектыўнасці беларускага кіно. Указам вызначаецца, што са сродкаў рэспубліканскага бюджэту будзе фінансавана вытворчасць фільмаў са статусам "нацыянальны" і фільмаў у рамках сацыяльна-творчых заказаў, іх рэклама і экспертыза літаратурных сцэнарыяў, пакрыццё часткі прадзюсарскіх рызык вытворцам стужак з буйным бюджэтам, вытворчасці фільмакопій, захаванне і падтрыманне стужак у належным стане. Фінансавая падтрымка запланавана і ў дачыненні да падрыхтоўкі ды правядзення кінематаграфічных мерапрыемстваў, папулярызаванні мастацтва экрана. І, апрача таго, у дачыненні да выдаткаў на пагашэнне банкам часткі працэнтаў за карыстанне крэдытамі на вытворчасць карцін. Магчымасць і асноўныя ўмовы выдачы банкаўскіх крэдытаў кінавытворцам таксама пазначаны ў дакуменце.

Усе палажэнні Указа падмацаваны адпаведнымі пастановамі і інструкцыямі, што былі прыняты Саветам Міністраў і Міністэрствам культуры краіны. Дакументы дазваляюць працаваць новаму механізму фінансавання айчыннай кінавытворчасці. І апрача непасрэднай падтрымкі, у Беларусі з мінулага года дзейнічае сістэма падатковых ільгот, якімі могуць карыстацца, у тым ліку, кінавытворцы. Так, згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 145 ад 14 красавіка 2011 г. «Аб некаторых пытаннях падааткавання ў сфе-

ры эканамічных вынікі цяпер будуць тыя, хто непасрэдна займаецца вытворчасцю.

Падтрымка кінавытворцаў з боку дзяржавы пры гэтым не будзе агульнай. Атрымаць сацыяльна-творчы заказ ці заказ на пастаноўку нацыянальнага фільма змогуць,

Збор заявак на Адкрыты рэспубліканскі конкурс кінапраектаў на вытворчасць нацыянальных фільмаў і фільмаў у рамках сацыяльна-творчых заказаў будзе ажыццяўляцца з 26 красавіка па 25 мая, а да 1 верасня мусяць быць падведзены яго вынікі.

толькі тыя кінематаграфісты, хто прадэманструваў свае творчыя ды арганізацыйныя магчымасці, пазмагаўшыся ў саборніцтве з калегамі-канкурэнтамі. Частковая кампенсацыя дзяржавай прыватных прадзюсарскіх рызык, магчымасць якой закладзена ва Указе № 567, таксама чакае толькі тых прадзюсараў, чые стужкі будуць паспяхова ісці ў кінапракату Беларусі або іншых краін, сабраўшы звыш 80 тысяч глядачоў за тры гады.

Падтрымка праз конкурс

Пэўным штуршком для ажыўлення дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы кіно павінен стаць і Адкрыты рэспубліканскі конкурс кінапраектаў на вытворчасць нацыянальных фільмаў і фільмаў у рамках сацыяльна-творчых заказаў, што днямі быў аб'яўлены Міністэрствам культуры краіны. Конкурс разлічаны на арганізацыі кінематографіі Рэспублікі Беларусь, і збор заявак будзе ажыццяўляцца з 26 красавіка па 25 мая бягучага года, а да 1 верасня ўжо павінен прайсці разгляд кінапраектаў конкурснай камісіяй і адбыцца падвядзенне вынікаў.

— Дзякуючы заканадаўчым заходам нацыянальная кінавытворчасць павінна выйсці на новы ўзровень, — адзначыла выконваючая абавязкі

высокім патрабаваннем, бо журы пры ацэнцы праектаў будзе адзначаць выкарыстанне канкурсантамі новых арыгінальных творчых ідэй і задум, мастацкую якасць літаратурнага сцэнарыя, разглядаць сацыяльную вартасць кінапраекта і стварэнне прывабнага іміджа Беларусі.

дэткаваць грошы замала — трэба, каб яны пайшлі на вартыя ўвагі праекты. Ці гатовы нашы кінематаграфісты да ўдзелу ў конкурсе і, наогул, да больш шчыльнай канкурэнцыі?

— Ніхто не будзе спрачацца, што конкурс — патрэбны, але тэрміны яго — даволі сціслыя, — каментуе генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» Алег Сільвановіч. — Да таго ж, галоўны здымачны перыяд — лета — сёлетэ прыпадае якраз на час падвядзення вынікаў конкурсу, таму яго пераможца з адпаведнымі запытамі вымушана распачнуць сваю працу пазней...

Дарэчы, Дэпартамент па кінематаграфіі з наступнага года плануе ўлічваць асаблівасці здымачнага працэсу і падводзіць вынікі конкурсу непасрэдна перад пачаткам летняга перыяду.

— Прынамсі, мы не чакалі ўступлення ў сілу новых умоў фінансавання і яшчэ да 1 студзеня распачалі працу над трыма праектамі, на якія

Ключавой у кінасаборніцтвах за бюджэт на вытворчасць фільмаў, сумарны гадавы эквівалент якога ў 2012-м складае парадку 10 мільёнаў долараў, мае стаць канкурэнцыя не сцэнарыяў, а праектаў з планам рэалізацыі стужкі ад моманту яе стварэння ды абгрунтаваннем камерцыйнай эфектыўнасці ідэі.

рапрыемстваў па прасоўванні стужкі, у тым ліку — за межамі Беларусі.

Такім чынам, на конкурс маюць выносіцца не толькі літаратурныя сцэнарыі, як тое было раней, а, у ідэале, — паўнаватрасныя праекты разам з дакументамі, што пацвярджаюць становую рэпутацыю кампаніі-вытворцы і непасрэдных стваральнікаў карціны, а таксама план рэалізацыі стужкі з моманту яе стварэння з абгрунтаваннем камерцыйнай эфектыўнасці праекта.

прыцягнуты сродкі ад продажу маёмасных правоў, — кажа кіраўнік «Беларусьфільма». — Цяпер, каб быць канкурэнтаздольнымі, плануем максімальна развіваць сумесную вытворчасць. Студыя павінна працаваць стабільна, у чым, дарэчы, зацікаўлены і нашы замежныя партнёры, якія не плануюць удзельнічаць у конкурсах, але вельмі рады супрацоўнічаць з Нацыянальнай кінастудыяй...

Што да канкурэнцыі, то пакуль невялікія прыватныя арганізацыі хіба

сучасны сусветны ўзровень кінамастацтва. Яны садзейнічаюць прыходу маладых талентаў. Рывкаваць з дэбютантамі куды больш прывабна для прадзюсара, чым рабіць тое самае з аўтарамі, якія знялі дзве-тры стужкі з сумніўным поспехам...

Ці стане першы конкурс сапраўды такім "плённым", як на тое спадзяецца кіраўніцтва кінасферы, стане вядома праз паўгода. Прынамсі, конкурсы на лепшы літаратурны сцэнарыі, якія праводзіліся Міністэрствам культуры ў апошнія гады, дэманстравалі супярэчлівыя вынікі. Сапраўды яркіх і абсалютна арыгінальных работ з іх дапамогай на свет у выніку пакуль не з'явілася. Надзею на поспех дадзенага конкурсу дае менавіта тая акалічнасць, што саборнічаць будуць не літаратурныя творы, а — цалкам аформленыя праекты і кінакампаніі.

— Сістэма прыярытэтаў і крытэрыі ацэнкі будуць канчаткова вызначацца ўжо непасрэдна ў ходзе конкурсу, але ўжо сёння можна сказаць, што галоўным крытэрыем будзе актуальнасць, якая можа існаваць і ў межах нацыянальнай тэматыкі, — адзначае член камісіі Адкрытага рэспубліканскага конкурсу, кіназнаўца Антаніна Карпілава. — Фільмы для дзяцей і юнацтва, анімацыя, дакументалістыка — моцныя бакі нашага кінамастацтва, і ўжо тут для камісіі галоўным павінен стацца крытэрыі маральнай адпаведнасці. Прынамсі, менавіта з'яўленне новых, маладых асоб у нашым кіно і мае стаць галоўным вынікам конкурсу...

Безумоўна падтрымка кіно і яго стваральнікаў з боку дзяржавы не можа быць неўзаемнай. Відавочна, што кінасфера ў нашай краіне знаходзіцца толькі на самым пачатку шляху да мастацкай актуальнасці і сапраўднай глядацкай запатрабаванасці. Але зробленыя дзяржавай захады дазваляюць казаць, што «мяч» — на «палове поля» амбіцыйных і актыўных кінавытворцаў, якія, спадзяёмся, неўзабаве падхопяць ініцыятыву.

Антон СІДАРЭНКА

У колішнім сталічным рэстаране "Бровар" на пачатку года адкрыўся карпаратыўны музей Адкрытага акцыянернага таварыства "Аліварыя" — першы ў рэспубліцы аб'ект, прысвечаны гісторыі піваварэння.

Музейны будынак — помнік прамысловай архітэктуры. У экспазіцыі ж — больш за сотню прадметаў, што распавядаюць пра традыцыі айчыннага піваварэння: піўныя бутэльні часін графа Чапскага — аднаго з самых вядомых уладальнікаў завода, рэдкія фота і архіўныя дакументы, заводскае абсталяванне...

Генеральны дырэктар "Аліварыі" Міхаіл ЧЭЧЭНЕЎ упэўнены, што асноўныя задачы музея — захаванне нацыянальнай гістарычнай спадчыны, старадаўняга і пашанотнага рамяства піваварэння, развіццё культуры ўжывання пива. Мае гендырэктар і свой канкрэтны погляд на вытокі і сістэму развіцця спонсарства, сваю адметную пазіцыю ў дачыненні да дзяржаўна-прыватнага сацыяльнага партнёрства. Яно для "Аліварыі" даўно стала адным з прырытэнтаў грамадскай дабрачыннай дзейнасці. Менавіта пра яе — сённяшняга гаворка.

— Міхаіл Мікалаевіч, "Аліварыя" на сёння — гэта...

— Сустрэчнае пытанне: колькі ў рэспубліцы засталася прадпрыемстваў, якія з паслехам дзейнічаюць больш за стагоддзе? Нават пальцы загінаць не буду: іх вельмі мала. А "Аліварыя" нават памяшканняў не змяняла...

— І заводскі слоган "Быць лідарам" цалкам адпавядае цяперашняму стану вашых вытворчых спраў?

— Так. Гэты дэвіз — вынік зладжанай дзейнасці нашай каманды. Я назваў бы яе аркестрам, дзе дырыжорам з'яўляецца, так бы мовіць, цэхавая традыцыя.

— Некалькі слоў пра вынікі такой "аркестроўкі".

— Напэўна, самы пераканаўчы факт у тым, што доля прадпрыемства ў агульным аб'ёме пива, якое рэалізуецца на рэспубліканскім рынку, няўхільна павялічваецца, экспарт — таксама, мы — запатрабаваныя... І пры гэтым птушка з піўной бутэльні часін графа Чапскага прысутнічае і на сённяшняй нашай бутэльні.

— Бадай, адзінае, што змянялася цягам заводскай гісторыі, — гэта назвы завода: "Багемія", "Беларусь", "Аліварыя"... У чым этымалогія апошняй назвы?

— Ідэя гэтай назвы ўзнікла ў колішняга дырэктара завода Тамары Дудко, якая, на жаль, ужо сышла з жыцця... Тлумачэнняў — шмат. Адно з іх звязана з алівай — сімвалам міру і надзеі... І цяпер "Аліварыя" — не проста найменне, а сусветна вядомы брэнд.

— Наколькі ваш бізнес сацыяльна арыентаваны?

— Кажу адразу: мы — не мецэнаты. Мецэнатства, урэшце, — гэта выключна асабісты ўдзел у падтрымцы культуры. Цэламу прадпрыемству такое азначэнне ніяк не пасуе. Таму гаворку варта весці пра нашу сацыяльную адказнасць перад грамадствам. Тым больш, што выпускаем мы не самы сацыяльна "дружалюбны" прадукт: злоўжываючы ім, можна нанесці шкоду і сабе, і грамадству. Таму пастаянна і нязменна выступаем за адказнае ўжыванне нашай прадукцыі. І ў сувязі з гэтым адчуваем свой адпаведны маральны абавязак, таму сумесныя акцыі з органамі ДАІ па недапушчэнні злоўжывання спіртнага за рулём — справа пастаянная...

— Падтрымліваеце, наколькі ведаю, спартыўныя арганізацыі?

— Безумоўна. І абсалютна не разлічваем пры гэтым на рэкламу нашай вытворчасці. Спорт — гэта штосьці значна большае за грошы, таму сродкі з прыбыткаў укладаем у развіццё айчыннага футбола і хакея... Але надзвычай важным для "Аліварыі" з'яўляецца дапамога людзям з абмежаванымі магчымасцямі. Самыя шчыльныя сувязі маем з Мінскім хоспісам, бо вельмі хочацца максімальна дапамагчы

— Адказ тут будзе дастаткова трывіяльны. Мы дапамагаем сацыяльна неабароненым людзям за кошт прыбытку вытворцы... Сацыяльная адказнасць у той або іншай ступені прысутнічае ў палітыцы кожнага прадпрыемства. Але перавага ў тым, што наш завод працуе ў вялікай міжнароднай групе. І нашы замежныя партнёры не ўяўляюць сваёй дзейнасці без сацыяльнай адказнасці — толькі тады бізнес можна назваць паспяховым. Паверце, эканамічныя стымулы тут аніяк не дзейнічаюць.

— Асноўны стымул — грамадская думка?

— Несумненна! Вытокі спонсарства — у культуры вытворцы. Менавіта яе бракуе іншым разам кіраўнікам нашых прадпрыемстваў...

— Цалкам пагаджаюся. Але ж прэферэнцыі падаткаабкладання для актыўных спонсараў — рэч далёка не апошняя...

— Добра, падызем да праблемы з іншага боку. У Прылуках знаходзіцца маёнтак Чапскага, без ініцыятыўнасці якога не было б і піўзавода. Дык чаму б вам не паўдзельнічаць ва ўзнаўленні сядзібы? Хаця б — дзеля пашырэння ўласнага, так бы мовіць, брэндавага поля?

— Чапскі, несумненна, быў на той час надзвычай ініцыятыўным кіраўніком. Займаўся не толькі піваварэннем: першая сталічная электрастанцыя, конка — таксама ягоныя неаспрэчныя заслугі... Калі летась збіралі матэрыялы для нашага музея, даведаўся, што Прылукі і па сёння наведваюць замежныя нашчадкі графа... Наконт ўзнаўлення сядзібы скажу наступнае: кожны павінен займацца сваёй справай. Мы не можам быць класнымі вытворцамі добрага прадукту і адначасова — цудоўнымі рэстаўратарамі ці фундатарамі гэтых работ. І не варта тут ставіць, на мой погляд, пытанне: "Хто вінаваты?".

Адкрыццё карпаратыўнага музея стала нагодай для шчырай размовы

Партнёрства без... пены

людзям, якія штодня супрацьстаяць гору і болю. Такія людзі выклікаюць у мяне павагу. Натуральна, шмат хворых звяртаецца па дапамогу і непасрэдна да нас... Ведаецца, мне вельмі складана распараджацца грашыма акцыянераў — уласнікаў нашага прадпрыемства. Я — усяго толькі наёмны кіраўнік.

— Спонсарскую дзейнасць каардынуе менавіта сход акцыянераў?

— Абсалютна так. Але спачатку кожны запыт разглядаецца на назіральным савеце. І тут існуюць даволі жорсткія правілы: мы можам дапамагчы арганізацыям, найперш — недзяржаўным, якія пры недахопе фінансавых сродкаў спрабуюць падтрымаць незяздольных людзей, смяротна хворых дзяцей. Проста, такім людзям не хапае часам душэўнай цеплыні: дабырыні, спачування...

— Не хачу падацца ў наступным пытанні гэтым журналістам-цынікам... Што пры гэтым спонсарстве вамі рухае ў першую чаргу: нейкая статуснасць вашага прадпрыемства, дзе дабрачыннасць з міласэрнасцю — норма ўзаемаадносін, альбо эканамічная мэтазгоднасць, вызначаная выгаднай падатковай палітыкай?

— ...І дзяржава цудоўна вырашыла гэтае пытанне са сталічнымі спартыўнымі суполкамі. Да прыкладу, у нас ёсць пэўная льгота па падатку: горад мае права стымуляваць спонсараў, што дапамагаюць спартыўным арганізацыям, якія знаходзяцца ў яго камунальнай уласнасці. І пры такой пастаноўцы пытанне расклад наступны: ці падаткі выплачваць, ці спорт падтрымліваць. Дык ці не лепш канкрэтнай арганізацыі дапамагчы ды ўбачыць канкрэтны вынік такога сацыяльнага партнёрства?

— Для спонсарскай падтрымкі ўстаноў культуры, як я разумею, спрыяльных эканамічных магчымасцей, на вашу думку, пакуль няма?

— Каб існавалі такія спрыяльныя варыянты, мы, напэўна, падтрымлівалі б недзяржаўныя ўстановы.

— Чаму?

— З той проста прычыны, што дзяржаве мы плацім падаткі, а яна, у сваю чаргу, развівае тыя ўстановы культуры, якія лічыць патрэбным. Такім чынам, мы не станем умешвацца ў кампетэнцыю дзяржавы. Тым больш, стан сённяшніх устаноў культуры, на маю думку, нельга параўнаць са становішчам абяздоленых людзей ды інвалідаў.

Да месца — іншае: "Дзе грошы на ўсё ўзяць?".

— Мне проста падавалася, што "Аліварыя" ў Прылуках магла б займець яшчэ адзін, так бы мовіць, спадарожны брэнд... Як, Міхаіл Мікалаевіч, да сённяшняга нацыянальнага мастацтва ставіцеся?

— Пабываў днямі на канцэрце Прэзідэнцкага аркестра, які выступаў з Георгіем Калдуном. Праграма з выдатным саліраваннем мяне проста ўразіла. Наш балет, наш жывапіс — самага высокага кшталту.

— Калі гаворка — пра сельскія рэгіёны, дык спонсарства ў культуры варта культываваць на ўзроўні мясцовых улад?

— Напэўна, іншага выйсця проста няма.

— І апошняе. Калі да вас прыйдуць, скажам, рок-музыканты і прапануюць з падтрымкай завода правесці ў адным з раёнаў, пацярпелых ад чарнобыльскай аварыі, міжнародны рок-фестываль, што адкажаце на прапанову?

— Адмоўлю. І не таму, што не люблю рок... Калі ў нас з'явіцца дадатковыя грошы, я буду прасіць заснавальнікаў выкарыстаць іх для падтрымкі смяротна хворых дзяцей.

Гутарыў Яўген РАГІН
Фота Юрыя ІВАНОВА

Акцыі міласэрнасці

3 2 па 4 мая ў сталіцы пройдзе II Творчая сустрэча-форум калектываў музычных школ і спецыялізаваных навучальных устаноў для дзяцей з парушэннямі зроку. Як паведамляе мастацкі кіраўнік акцыі і загадчык філіяла сталічнай ДМШ № 19 Алена Маслава, першы форум прайшоў у 2010 годзе. Ён ладзіцца пад эгідай Саюзнай дзяржавы і называецца "Мы — разам!".

Сярод задач мерапрыемства — садзейнічанне працы рэабілітацыі і сацыяльнай адаптацыі дзяцей-інвалідаў, прыцягненне да гэтай дабрачыннай справы грамадскіх, дзяржаўных арганізацый і камерцыйных структур, развіццё ў дзяцей творчай індывідуальнасці...

Арганізатары сустрэчы-форуму — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, упраўленне культуры Мінгарвыканкама, ДМШ № 19 Мінска. Спансіруюць акцыю Беларускае таварыства інвалідаў па зроку, Мінскі Міжнародны клуб жонак паслоў, дыпламатаў і замежных прадстаўнікоў у Рэспубліцы Беларусь, Саюз яўрэйскіх суполак Беларусі, адзін з прыватных афталмалагічных цэнтраў.

Па словах Алены Маславай, у сустрэчы будуць прымаць удзел творчыя калектывы філіяла ДМШ № 19, Курскага музычнага каледжа, а таксама спецыялізаваных навучальных устаноў з Гродна, Жабінкі ды іншых беларускіх гарадоў. Пад час форуму ў тэатральнай зале Мінскага гарадскога палаца дзяцей і моладзі пройдуць метадычная канферэнцыя і канцэрт.

А.С.

Напярэдадні Вялікадня

3 30 сакавіка па 6 красавіка ў Палацы мастацтва пройдзе Духоўна-асветніцкая акцыя "Вербны кірмаш", прысвечаная Вялікадню.

Падобная імпрэза ладзіцца ўжо дзясяты раз і мае сярод мінчан стабільнае кола прыхільнікаў. Гэтым разам яна сабрала каля сотні ўдзельнікаў: гэта — праваслаўныя епархіі, манастыры, храмы, брацтвы, сястрынствы з нашай краіны, з Расіі, Украіны, Малдовы, Ізраіля. А яшчэ — грамадскія арганізацыі, якія спрыяюць распаўсюджванню хрысціянскай духоўнасці.

На кірмашы прадстаўлена прадукцыя, што вырабляецца на манастырскіх падвор'ях. Сродкі ад яе продажу пойддуць на адбудову святынь.

Для тых, хто хацеў бы наведаць далёкія святыні дзеля чудатворных ікон, але не мае такой магчымасці, падарункам стане прысутнасць гэтых абразоў на сёлетняй Духоўна-асветніцкай акцыі.

На "Вербным кірмашы" будзе задзейнічана не толькі экспазіцыйная плошча Палаца, але і канферэнц-зала, дзе адбудуцца сустрэчы з дзеячамі культуры і мастацтва, якія звязалі свой лёс і творчасць з праваслаўем.

П.В.

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Івацэвіцкі раён Брэсцкай вобласці быў выбраны для камандзіроўкі невыпадкава. Начальнік мясцовага аддзела культуры Любоў Фосцікава — чалавек вопытны, крэатыўны, заўсёды адгукаецца на прапановы паўдзельнічаць у рэдакцыйных онлайн-канферэнцыях і "гарачых лініях", а матэрыялы пра жыццё раёна, датычныя мясцовых ініцыятыў, пастаянна знаходзяць сваё адлюстраванне на старонках газеты. Іншым разам — і пры непасрэдным удзеле івацэвіцкіх культуротнікаў. Таму цалкам натуральнай падалася думка пра тое, што актыўнасць мясцовых супрацоўнікаў аддзела культуры выяўляецца і ў такой важнай на сённяшні дзень справе, як дзяржаўна-прыватнае партнёрства. І сапраўды, прыкладаў паспяховага ўзаемадзеяння культуротнікаў з шэрагам раённых арганізацый дастаткова. Прычым ёсць яны не толькі ў самім райцэнтры, але і ў сельскіх паселішчах. Аднак, па перакананні намесніка старшыні Івацэвіцкага райвыканкама Аляксандра Велікасельца, гэтыя напрацоўкі — толькі пачатак будаўніцтва дзяржаўна-прыватных кантактаў у сферы культуры.

Вядомы і ў Новай Зеландыі

Распавед пра раён папросту немагчымы без згадкі пра знакамты палац Пуслоўскіх у мястэчку Косава. Цягам некалькіх апошніх гадоў на гэтым знаковым аб'екце вядуцца аднаўленчыя работы. Па словах Любові Фосцікавай, за 2008 — 2011-ы на Косаўскім палацы было асвоена блізу 6 мільярдаў рублёў. Сёлетна на працяг работ выдаткавана прыкладна 5 мільярдаў з рэспубліканскага інвестыцыйнага фонду і з абласнога бюджэту.

Аб'ём выкананых работ сапраўды ўражвае. Ведаю гэта не толькі са слоў старшага прараба ААТ "Брэстрэстаўрацыя" Міхаіла Дылько, а і таму, што неаднойчы бываў у Косаве, бачыў палац Пуслоўскіх яшчэ тады, калі ён, прыхаваны шатамі высокіх дрэў, стаяў закінуты і занябаны. Сёння заканчваецца першая чарга адбудовы: зроблены дах, усталяваны перакрыцці ўсіх паверхаў, ачышчаны падвальныя памяшканні, тынкуецца фасады... Праз пэўны час тут з'явіцца гасцініца на дзясяткі нумароў, рэстаран, які зможа абслугоўваць да 80 чалавек, і, натуральна, музейны комплекс. Усё гэта, па перакананні кіраўніцтва райвыканкама, абавязкова акажацца запатрабаваным.

У апошнім сумнявацца не даводзіцца. Нават яшчэ не цалкам адрэстаўраваны палац — досыць прывабны і цікавы турыстычны аб'ект. Пераканаўся ў гэтым на свае вочы, калі пабываў у Косаве. Аўтобусы і машыны з турыстамі тут, па словах мясцовых жыхароў, ужо нікога не здзіўляюць. Дзівіць, бадай, толькі геаграфічная разнастайнасць прыездных: паглядзець на косаўскую архітэктурную перліну пачатку XIX стагоддзя завітваюць не толькі беларусы, расіяне ці палякі, але і амерыканцы, іспанцы, французы і нават новазеландцы...

Натуральна, ужо цяпер да адбудовы палаца Пуслоўскіх працягваюць цікаваць і прадстаўнікі мясцовага бізнесу: кожны з іх хоча "аслухаваць" сабе месца пад такую ​​неабходную і заўсёды патрэбную турыстычную інфраструктуру. Так, напрыклад, некаторыя з прадпрыемстваў, што думаюць на перспектыву, пабудавалі не вельмі далёка ад палаца некалькі гасцявых дамоў. Але, зразумела, без цікавай культурнай праграмы (яе могуць прадставіць мясцовыя культуротнікі) прыватнікі свой бізнес наўрад ці "раскруцяць". Таму шлях да супрацоўніцтва з аддзелам культуры, пераканана Любові Фосцікава, у івацэвіцкіх прадпрыемстваў — непазбежны і відавочны. Вядома ж — на карысць абодвух бакоў.

Касцюшка для турыстаў

Побач з палацам Пуслоўскіх — яшчэ адна раённая адметнасць: домік, дзе нарадзіўся Тадэвуш Касцюшка. На гэтым аб'екце

Івацэвіччына: першыя вынікі і новыя перспектывы бізнес-праектаў

Аўкцыён нестандартных ідэй. На што зроблены стаўкі?

праца мясцовых крэатыўшчыкаў ад культуры са спонсарамі выявілася напоўнячай, прычым яшчэ на пачатку 2000-х гадоў, калі над стварэннем сваіх адметных брэндаў у некаторых рэгіёнах толькі пачыналі задумвацца, а дзе-нідзе вагаюцца яшчэ і цяпер.

На Івацэвіччыне ж не толькі задумалі раённы брэнд, але і рэалізавалі свае планы. Будынак, дзе нарадзіўся Тадэвуш Касцюш-

ка і дзе жылі яго бацькі, цяпер узноўлены, дзякуючы найперш намаганням кіраўніцтва мясцовага аддзела культуры. Прычым — як з выкарыстаннем сродкаў абласнога ды раённага бюджэтаў, так і з дапамогай шматлікіх інвестараў, бо ўдзел у гэтай пачэснай справе прынялі не толькі мясцовыя бізнесмены, але і спрыяльнікі з замежжа. Напрыклад, 28 тысяч долараў на

ўзнаўленне Дома-сядзібы Тадэвуша Касцюшкі былі атрыманы ад амерыканскіх бізнесменаў: за акіянам слынны ўраджэнец Івацэвіччыны лічыцца нацыянальным героем. А Нацыянальная камісія Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO выдаткавала грант на здымкі фільма і выданне буклетаў пра жыццё і дзейнасць знакамітага земляка...

Спонсарскія сродкі на патрэ-

бы Музея Касцюшкі паступаюць рэгулярна і цяпер. Так, нядаўна, як распавяла Любові Фосцікава, кіраўнік аднаго з баранавіцкіх прадпрыемстваў быў настолькі ўражаны экспазіцыяй установы культуры, што напрыканцы экскурсіі заявіў пра тое, што хоча аказаць фінансавую падтрымку музею. У хуткім часе сродкі сапраўды прыйшлі на рахунак аддзела культуры. На іх музейшчыкі набылі сучасны тэлевізар.

Увогуле, цяпер турысты (кожны сёмы з іх — замежнік) на Касцюшкаў падворак завітваюць вельмі часта... І здзіўляюцца той аўтэнтнасцю, якую знаходзяць у сценах Музея-сядзібы. Па словах супрацоўніцы установы Ірыны Барысік, музей — запатрабаваны і можа задаволіць патрэбы любога турыста. Сапраўды, установа можа прапанаваць на выбар шмат чаго: ад экскурсій ды магчымасці сфатаграфавання ў старадаўніх шляхецкіх строях да анімацыйнай праграмы і шматлікіх сувеніраў, якія можна набыць тут жа за даволі сімвалічную плату.

І яшчэ. Натуральна, што ўстановы культуры ў Косаве, у звязку з чаканым турыстычным бумам, вельмі выглядаць годна і прэзентабельна. Таму ўжо сёлетна ў мястэчку распачнуцца рамонт і рэканструкцыя мясцовага Дома культуры. Фінансавыя сродкі з абласнога бюджэту (а гэта звыш 2 мільярдаў рублёў) пад названым праект ужо выдаткаваны. Таму ў хуткім часе культурнае жыццё ў Косаве выйдзе на якасна новы ўзровень. Работы, як запэўніў намеснік старшыні Івацэвіцкага райвыканкама Аляксандр Велікасельца, распачнуцца ўжо ў маі бягучага года.

Галерэя спонсараў ад "К"

Воленскі СДК размешчаны непадалёк ад Івацэвічаў. Будынак знаходзіцца на балансе ААТ "Івацэвічы агра-тэхсэрвіс". Яго дырэктар Васіль Валанцэвіч заўсёды ў курсе надзвычайных праблем устаноў культуры і ў дапамозе культуротнікаў ніколі не адмаўляе. Да таго ж, некаторыя з супрацоўнікаў прадпрыемства актыўна ўдзельнічаюць у працы Дома культуры. Напрыклад, галоўны бухгалтар "Івацэвічы агра-тэхсэрвіс" Алена Гардзейчык, з якой і пагутарыў.

Культурны турызм у... сталіцу

— Алена Мікалаеўна, як стала, што вы, чалавек, звязаны з фінансамі, адчулі патрэбу прыняць сябе ў зусім іншай сферы?

— Заўсёды цягнула да спеваў і танцаў. Мо, каб не пайшла ў фінансы, стала б добрай культуротніцай! А цяпер даводзіцца сумяшчаць бухгалтарскія разлікі з выездамі ў аддаленыя вёскі, з канцэртнай дзейнасцю ансамбля "Крынічанька", што працуе пры СДК.

— У аддзеле культуры пачалі, наколькі я ведаю, рыхтаваць дакументы на наданне калектыву "Крынічанька"

звання "Народны"... А цяпер давайце пагутарым пра падтрымку прадпрыемства Воленскага СДК. Ведаю, што дапамагаеце культуротнікам шмат чым...

— Дзякуючы таму, што я сама з'яўляюся супрацоўнікам прадпрыемства, усе фінансавыя пытанні па падтрымцы Воленскага СДК вырашаюць не вельмі складана. Кіраўнік нашай арганізацыі Васіль Валанцэвіч сам заўсёды цікавіцца працай культуротнікаў і ведае пра ўсе іхнія турботы не з чужых слоў. Таму заўсёды дапамагае ўсім, чым можа. Так, нядаўна за кошт

прадпрыемства ў СДК былі закуплены касцюмы для калектыву, камплект найноўшай гукаўзмацняльнай апаратуры, мікрафоны, мікшарны пульт і многае іншае.

— Але гэта, мабыць, не адзіны прыклад укладання ААТ "Івацэвічы агра-тэхсэрвіс" у сферу раённай культуры?

— Безумоўна. Плануем закупіць яшчэ адзін камплект сцэнічных касцюмаў, а таксама строі для дзіцячага калектыву, што таксама працуе пры Воленскім СДК. Да таго ж, заўсёды выдаткоўваем грошы на прызы і каштоўныя падарункі пры правядзенні тых шматлікіх мерапрыемстваў, што ладзяцца ва ўстанове культуры. І яшчэ. Завядаўкай для нашай арганізацыі стала пастаянная экскурсійная паездка ў Мінск. Арандуем аўтобус для вясковых дзяцей — і едзем на прагляд п'есы ў Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр ці ў музеі Мінска. На маю думку ды і па перакананні кіраўніцтва прадпрыемства, далучаць дзяцей да высокіх узораў нацыянальнай культуры вельмі важна. Справу гэтую будзем працягваць і надалей...

Палац Пуслоўскіх у Косаве: рамонтныя работы працягваюцца.

Кінатэатр?

Не: Маладзёжны цэнтр

Шмат прыкладаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства ёсць і ў самім райцэнтры. Пэўна, самы цікавы і значны — выстаўлены на аукцыён будынак мясцовага кінатэатра. Установа была перададзена бізнесмену прыкладна за 800 мільёнаў рублёў, але — з пэўнай умовай: стварыць у памяшканнях Маладзёжна-забаўляльны цэнтр.

Атрыманая на аукцыёне грошы таксама пайшлі ў сферу раённай культуры: на іх зрабілі ремонт малой глядзельнай залы Івацэвіцкага ГДК на 114 месцаў і ўвялі 3D-устаноўку. Такім чынам, раённыя ўлады "забілі двух зайцоў": прыцягнулі грошы інвестара пад культурны праект,

Воўк распавяла мне і пра іншыя прыклады. Адзін з іх — праца над правядзеннем на базе ўстановы культуры II Абласнога фестывалю аматарскага тэатральнага мастацтва "Тэатральнае Палессе", у якім прынялі ўдзел 15 калектываў вобласці. А гэта ні многа, ні мала — да 500 самадзейных артыстаў...

Дык вось, грошы пад рэалізацыю гэтага праекта былі атрыманы не толькі ў райвыканкаме, а і дзякуючы шматлікім прадпрыемствам горада — водаканалу, льнозаводу, райспажыўсаюзу — ды прыватным установам. І, натуральна, шматлікія спонсары займелі магчымасць рэкламы на дадзеным абласным мерапрыемстве. Прычым, як

Праблемы і рашэнні

Натуральна, ёсць і шмат праблемных аспектаў. Пра некаторыя з іх згадаў пры сустрэчы з "К" намеснік старшыні Івацэвіцкага райвыканкама Аляксандр Велікасец. Ёсць пытанні з рамонтам сельскага клуба ў Заполлі, дзе мне давялося таксама пабываць цягам камандзіроўкі, з паляпшэннем матэрыяльна-тэхнічнай базы іншых устаноў культуры. Таксама неабходна выдаткоўваць значныя фінансавыя сродкі на стварэнне экспазіцыі мясцовага гісторыка-краязнаўчага музея — установа гэтая толькі нядаўна займела свой будынак. А яшчэ мясцовае кіраўніцтва непакоіць нестабільная кадравая сітуацыя ў сферы культуры, асабліва — у сельскай мясцовасці.

Усе гэтыя праблемы, безумоўна, — актуальныя і патрабуюць неадкладных захадаў па іх вырашэнні. Але і без актывізацыі сацыяльнага партнёрства ў раёне культура, па перакананні Аляксандра Велікасеца, існаваць не зможа. Да наладжвання стасункаў з дзяржаўнымі прадпрыемствамі ды прыватным бізнесам, на яго думку, культурніцаў падштурхоўвае само жыццё. І заставацца ўбаку ад гэтага працэсу папросту немагчыма.

— Вось, напрыклад, не за гарамі 2014 год — стагоддзе з часу пачатку Першай сусветнай вайны. А ў нас пад Целяханамі засталіся акопы, дакі тых часоў... Чаму б не стварыць там цікавую музейную экспазіцыю, не распрацаваць і не наладзіць тэатралізацыі? Прычым пад названы праект можна таксама прыцягнуць спонсарскія сродкі. Гэта трэба зрабіць абавязкова і думаць на перспектыву, працаваць з патэнцыйнымі інвестарамі ўжо цяпер...

Па словах намесніка старшыні Івацэвіцкага райвыканкама, на жаль, ёсць яшчэ старшыні сельсаветаў, кіраўнікі прадпрыемстваў, якія з розных прычын не вельмі ахвотна падтрымліваюць сферу культуры. Але зрухі ў пытаннях супрацоўніцтва ў раёне ўсё адно — навідавоку.

— Найбольш яскрава, на маю думку, праявілася праца ў плане дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў тых дні, калі святкавалася 490-годдзе з часу заснавання Івацэвічаў, — кажа Аляксандр Велікасец. — У правядзенні святочных мерапрыемстваў дапамагалі ўсе гарадскія ўстановы і фірмы — як дзяржаўнай, так і прыватнай формы ўласнасці. Дзякуючы гэтай падтрымцы мы не толькі годна адзначылі свята, але і, да прыкладу, займелі касцюмы для шматлікіх калектываў Гарадскога дома культуры, закупілі для ўстановы мікшарны пульт, камплект гукаўзмацняльнай апаратуры і многае іншае...

На думку намесніка старшыні Івацэвіцкага райвыканкама, праца з інвестарамі прадоўжыцца ў сферы культуры і надалей. Але, на яго думку, галоўнае ў гэтай справе — каб кіраўнік гаспадаркі ці прадпрыемства бачыў аддачу ад працы культурнікаў.

— Там, дзе ў сферы культуры працуюць прафесіяналы, — там партнёры заўсёды ідуць насустрач у вырашэнні разнастайных праблем, — кажа Аляксандр Велікасец. — Але ж трэба займаць той аўтарытэт у кіраўнікі прадпрыемства, каб ён ведаў, што яго фінансавая падтрымка ідзе пад рэальны праект, цікавае мерапрыемства, няхай сабе і ў маштабах вёскі. Толькі пры такой умове дзяржаўна-прыватнае партнёрства мае шанец на будучыню...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Івацэвіцкі раён — Мінск Фота аўтара

На людным месцы

Веткаўшчына: постчарнобыльскае адраджэнне

У будучыню — дарогай жыцця

26 сакавіка ў Веткаўскім ГДК прайшла творчая сустрэча ўдзельнікаў XXVI Міжнароднай сацыяльна-творчай праграмы "Чарнобыльскі шлях — дарога жыцця". Па словах аўтара і кіраўніка праекта Кацярыны Копелевай, сёлетняя акцыя стартвала 5 сакавіка ў Нараўлянскім раёне.

Арганізатары "Чарнобыльскага шляху..." — Дэпартамент па ліквідацыі наступстваў катастрофы на ЧАЭС пры Міністэрстве надзвычайных сітуацый Рэспублікі Беларусь, Міністэрства культуры краіны, БРСМ. Праграму нязменна падтрымлівае Беларускае дзіцячы фонд.

Начальнік аддзела культуры Веткаўскага райвыканкама Уладзімір Мельнікаў паведамае "К", што дабрачыны

марафон у Вецы быў надзвычай разнастайны. Апрача народнага артыста Беларусі, кампазітара Эдуарда Ханка, маладога спевака і кампазітара Яўгена Хаменкі, ансамбля народнага эстраднага танца і песні "Палеская зорачка" з Мазыра, выступілі і веткаўскія дзіцячыя калектывы. Гэта — народная студыя эстраднай песні "Рэзананс" ГДК, Узорная эстрадная студыя "Фарс" Веткаўскай гімназіі, ансамбль Цэнтра дзіцячай творчасці...

Задача праекта — прафесійная дапамога таленавітым дзецям і падлеткам. Як распавядае Кацярына Копелева, творчыя сустрэчы з удзельнікамі "Чарнобыльскага шляху..." пройдуць не толькі на Гомельшчыне, але і на Брэстчыне, Магілёўшчыне, Міншчыне, а таксама ў Бранскай вобласці Расіі і на ўкраінскай Чарнігавшчыне.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Касцюковічына: аграгарадоцкі Культурны цэнтр

Як суседкі радней сталі...

У аграгарадку "Муравілле" ў свой час быў створаны Культурны цэнтр. У яго структуры — СДК, сельская бібліятэка, філіял ДШМ. Плён дзейнасці кожнай установы заслугуе пільнай увагі.

сямейна-вакальны гурт "Радня" — нязменныя ўдзельнікі ўсіх канцэртаў. А аматарскае аб'яднанне "Спадчына" плённа працуе цягам васьмі гадоў.

Гаспадыні клубнай установы — родныя сёстры Наталля Кірыенка і Алена Шаханавы, а таксама іхнія дачкі — Таццяна Жарыкава і Лізавета Шаханавы. І стаўку ў сваёй дзейнасці яны робяць на развіццё мясцовай песеннай аўтэнтыкі. Пазалета са ўдзелу X Міжнародным фестывалем дзіцячай творчасці "Залатая пчолка" Узорны ансамбль народнай песні "Муравушка" быў

Бібліятэка — інфармацыйны цэнтр вёскі, што прапаноўвае сваім карыстальнікам больш за 11 000 экзэмпляраў кнігі і 32 найменні перыядычных выданняў, а таксама — поўнатэкставую электронную краязнаўчую базу.

Чытачамі з'яўляецца больш за 72 працэнт насельніцтва (у зоне бібліятэчнага абслугоўвання — тры вёскі). Бібліятэкар Святлана Іванова прапаноўвае не толькі электронныя базы, а і кампакт-дыскі, выхад у Інтэрнэт. Сёння тут — 15 відаў дадатковых інфармацыйных платных паслуг...

23 выхаванцы філіяла ДШМ, якім кіруе Ніна Буранкова, навучаюцца па трох спецыяльнасцях: баян, фартэпіяна, гітара. А пры СДК дзейнічае 11 клубных фарміраванняў. Жаночы калектыв "Суседкі", дзіцячы фальклорны ансамбль "Забава", комік-дуэт "Анатомія", Узорны дзіцячы гурт народнай песні "Муравушка",

узнагароджаны дыпломам III ступені ў намінацыі "Лепшыя вакальныя ансамблі".

Бадай, адзіны ў раёне сямейны калектыв — гэта "Радня". Доўгі час дарослыя яго ўдзельнікі стывалі ў жаночым вакальным ансамблі "Суседкі", а потым стварылі сямейна-вакальны гурт. Упершыню калектыв заявіў аб сабе ў 2008 годзе на III Раённым фестывалі народнай творчасці "Крыніцы душы".

Прыгожае спеўнае гучанне гурта "Радня" было высока адзначана на абласным фестывалі сямейнай творчасці "Сюз'е талентаў" у Глуску... "Муравушка" і "Радня" годна прадстаўлялі сваю творчасць на рэспубліканскім свяце "Александрыя збірае сяброў"...

Наталля АЗАРАНКА

Касцюковічы

На здымку: пад час канцэрта калектываў СДК у Муравіллі.

Бабруйск: майстэрства з асаблівай тэхнікай

Папяровая каралева

"Сапраўдная казка!" — такія словы гучаць пасля знаёмства з творчасцю народнага майстра Любоў Гарбар.

Яе творы могуць прывабіць кожнага, а шматлікія дыпломы, якія былі ўручаны на разнастайных конкурсах, пацвярджаюць ейнае права звацца Майстрам з вялікай літарай.

Колькасць тых сняжынак з паперы, што выразала Любоў Гарбар, не паддаецца пераліку. А яшчэ ж ёсць і фіранкі, паштоўкі, абярэгі, валянічкі ды шмат іншых прадметаў! Работы гэтыя — арыгінальныя і самабытныя, і ніводная з іх не паўтараецца. Да таго ж, майстрыха прыдумала асаблівую тэхніку — аплікацыю на лостэрку разам з макраме.

Летась, удзельнічаючы ў гарадскім конкурсе "Ад Раджаства да Раджаства", Любоў Гарбар прадставіла цэлы беласнежны "дыван", які нагадваў цудоўнае пакрыва Снежнай каралевы.

Любоў Аляксандраўна больш за дзесяць гадоў працуе кіраўніком гуртка

"Прырода і фантазія" ў Цэнтры пазашкольнай работы "Росквіт", навучае працы з паперай і нажніцамі зусім маленькіх дзетак. Таксама шмат майстар-класаў ды адкрытых урокаў правяла яна ў розных установах, дэманструючы сваю адметную тэхніку.

Летась творчасць майстрыхі атрычала афіцыйнае прызнанне: Любоў Гарбар цяпер з'яўляецца членам Беларускага саюза майстроў народнай творчасці.

Наталля КУЛІКОВА, метадыст аддзела мастацкай творчасці Палаца мастацтваў Бабруйск

На здымку: Любоў Гарбар са сваімі работамі.

Галерэя спонсараў ад "К"

Дэкарацыі для спектакля

Прадпрыемства, якое аказвае пастаянную падтрымку аддзелу культуры Івацэвіцкага райвыканкама — гэта Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Папраўчая ўстанова № 5". Яна займаецца дрэвапрацоўчай вытворчасцю. Аб працы гэтай арганізацыі на карысць раённай сферы культуры пагутарыў з яе дырэктарам Вадзімам Харужым.

— Па маім глыбокім перакананні, без культуры не можа існаваць чалавек. Вось і наша прадпрыемства, хоць і дастаткова спецыфічнае, усё адно зацікаўлена ў супрацоўніцтве з раённай культурай. Наша дзейнасць скіравана як на эканамічны вынік, так і на перавыхаванне людзей. Усяго гэтага можна дасягнуць толькі пад час працоўнай дзейнасці і, натуральна, пры звароце да культурных каштоўнасцей.

У чым канкрэтна выяўляецца ваша падтрымка?

— Прадпрыемства наша — адно з найлепшых у раёне. Летась перавыканалі план, выйшлі на якасна новы ўзровень працы. За-

значу толькі, што прадукцыя карыстаецца попытам не толькі ў Беларусі, але і ідзе на экспарт. Прыбытак за 2011 год склаў звыш чатырох мільярадаў рублёў. Таму матэрыяльныя сродкі — маем. І падтрымліваем культурнікаў як у фінансавым плане, так і сваёй прадукцыяй. Дапамагалі, напрыклад, у стварэнні экспазіцыі Мемарыяльнага музея-сядзібы Тадэвуша Касцюшкі. Нашай мэбляй забяспечаны Івацэвіцкі ГДК, мясцовая школа мастацтваў, іншыя ўстановы культуры...

— Наколькі ведаю, дэкарацыі на адзін з раённых спектакляў, што нядаўна з поспехам прайшоў у ГДК, былі таксама зроблены менавіта рукамі рабочых прадпрыемства...

— Сапраўды. Мы пастаянна дапамагаем сферы культуры Івацэвічыны, бо як дзяржаўнае прадпрыемства не можам заставацца аб'якавымі да агульнараённых спраў. Лічу, часта менавіта бескультур'е штурхае чалавека на парушэнне закону. Таму выхаванне павінна адбывацца з дзяцінства, каб той культурны падмурак, які чалавек атрымаў у сельскім клубе, у музычнай школе, дапамагаў яму ў далейшым жыцці.

На Касцюшкавым падворку чакаюць турсезона.